

Univerzita Palackého v Olomouci

Fakulta tělesné kultury

Integrace zrakově postižených na vysokou školu

Bakalářská práce

Autor: Kateřina Medková,

Aplikované pohybové aktivity

Vedoucí práce: PaedDr. Zbyněk Janečka, Ph.D.

Olomouc 2017

Jméno a příjmení autora: Kateřina Medková

Název bakalářské práce: Integrace zrakově postižených na vysokou školu

Pracoviště: Katedra aplikovaných pohybových aktivit

Vedoucí bakalářské práce: PaedDr. Zbyněk Janečka, Ph.D.

Rok obhajoby bakalářské práce: 2017

Abstrakt: Bakalářská práce se zabývá problematikou vzdělávání zrakově postižených v kontextu speciálního školství a integrovaného vzdělávání. Jaké jsou možnosti, limity a bariéry z hlediska studia, rodiny a institucí.

Hlavním cílem je porovnat jednotlivá vysokoškolská poradenská centra.

Dílčí cíle jsou zaměřeny na jednotlivé struktury poradenských center a počty studentů se specifickými potřebami, jež jsou aktuálně na veřejných vysokých školách evidováni.

V rámci šetření bylo využito metod sběru dat s dostupných zdrojů a dotazování veřejných vysokých škol.

Klíčová slova: Zrakově postižený, vzdělávání, integrace, vysokoškolské poradenské centrum

Souhlasím s půjčováním bakalářské práce v rámci knihovních služeb.

Author's name and surname: Kateřina Medková

Bachelor thesis title: Integration of Visually Handicapped at University

Department: Department of Adapted Physical Activity

Thesis supervisor: PaedDr. ZbyněkJanečka, Ph.D.

Year of bachelor thesis defence: 2017

Abstract: This bachelor thesis deals with problems of education of visually handicapped people in the context of specialized schools and integrated education. What are possibilities, limits and barriers from the study, family and institutions point of view.

The main objective is to compare the individual academic advisory centres.

The partial objectives are focused on individual structures of advisory centres and the number of students with specific needs which are currently registered at public universities. Under the terms of investigation the methods of data collecting from available sources and questioning of public universities were used.

Key words: visually handicapped, education, integration, academic advisory centre

I agree with lending of this bachelor thesis within library services.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně pod vedením vedoucího práce PaedDr. Zbyněk Janečka, Ph.D., že jsem uvedla všechny použité literární a odborné zdroje a dodržovala zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne 20. dubna 2017

.....

Dovoluji si tímto poděkovat PaedDr. Zbyňkovi Janečkovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a vstřícný přístup při tvorbě bakalářské práce. Dále děkuji pracovníkům vysokoškolských poradenských center za spolupráci, ochotu a trpělivost.

OBSAH

1 ÚVOD	9
2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA	10
2.1 Rodina se zrakově postiženým dítětem	10
2.2 Specifika vývoje zrakově postiženého dítěte.....	11
2.2.1 Středisko rané péče	11
2.2.2 Speciálně pedagogické centrum.....	12
2.2.3 Sociální služby	13
2.3 Edukace zrakově postižených.....	14
2.3.1 Předškolní vzdělávání	15
2.3.2 Základní vzdělávání	17
2.3.3 Středoškolské vzdělávání.....	19
2.3.4 Internát	20
2.4 Profesní příprava.....	22
2.4.1 Faktory podílející se na pracovním uplatnění zrakově postižených	23
2.4.2 Zaměstnávání zrakově postižených-legislativa	23
2.5 Integrace, inkluze.....	24
2.5.1 Integrace.....	24
2.5.2 Inkluze	27
2.6 Asistent pedagoga.....	28
2.7 Zrakově postižený a vysokoškolské studium	29
2.7.1 Obecná ustanovení	29
2.7.2 Typy podpory- modifikace	30
2.7.3 Osobní asistent.....	31
3 CÍLE A ÚKOLY	32
4 METODIKA PRÁCE	33
4.1 Charakteristika výzkumného souboru	33

4.2	Výzkumné metody a techniky	33
4.3	Postup práce.....	33
4.4	Strategie práce	35
5	VÝSLEDKY	36
5.1	Komparace seznamu veřejných vysokých škol v ČR s jednotlivými daty.....	36
5.2	Struktura jednotlivých poradenských center pro SSP na veřejných vysokých školách v ČR.....	38
5.3	Počty studentů dle jednotlivých veřejných vysokých škol.....	42
5.4	Komparace SSP na fakultách jednotlivých veřejných vysokých škol.....	45
5.5	Vyhodnocení počtů zrakově postižených v porovnání s ostatními SSP.....	55
6	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ	57
7	ZÁVĚR	58
	SOUHRN.....	60
	SUMMARY	61
	REFERENČNÍ SEZNAM	62
	SEZNAM GRAFŮ A TABULEK.....	67
	SEZNAM PŘÍLOH.....	68

1 ÚVOD

Dnešní doba, tedy 21. století, zaznamenává obrovské změny v oblasti péče, přístupů, vzdělávání a uplatnění na trhu práce pro osoby se všemi typy postižení. Osoba s postižením je nyní v edukační rovině uváděna jako osoba se specifickými potřebami. Moderní technologie umožňují stále složitější medicínské zákroky, ale i rozmanité kompenzační pomůcky, které jsou pro osoby s postižením nepostradatelné. Právě díky vědě a technice je osobám s postižením umožňováno co největší možné zapojení do běžného života s co nejmenší možnou mírou závislosti na pomoci druhých osob.

Aby mohly být osoby s postižením plnohodnotně začleněny do společnosti, musely nastat změny v přístupu a především ve vzdělávání těchto osob. Díky několika novelizacím školského zákona se dnes dostává osobám s postižením možnost integrovaného, potažmo pozvolna nastupujícího inkluzivního vzdělávání.

Osoby s postižením tedy mají možnost navštěvovat běžné mateřské, základní, střední i vysoké školy, které jim nabízejí nepřehledné množství studijních oborů, programů a tím i větší možnosti profesního uplatnění. Zaměstnávání osob s postižením je mimo jiné také podpořeno zákonem. Je tedy jen na rodině, zákonném zástupci a jedinci samotném, pro který směr vzdělávání se rozhodne. Zda si zvolí speciální školství, které je primárně určeno pro osoby s těžším nebo kombinovaným postižením, nebo zda se bude vzdělávat v rámci integrace s žáky intaktními.

Ve své bakalářské práci se zabývám integrací zrakově postižených osob v souvislosti se změnami legislativy a návazností na pracovní uplatnění. S tím souvisí i poradenské služby, jež jsou pro rodinu s postiženým dítětem klíčové jak v oblasti poskytování informací, tak z hlediska podpory a péče.

Cílem této práce je teoretické vymezení problematiky integrace zrakově postiženého jedince na vysokou školu a spolupráce s koordinačním centrem.

2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

V této části uvádím problematiku výchovy a vzdělávání zrakově postiženého. Možnosti vzdělávání až po vysokoškolské studium, v souvislosti s lepším pracovním uplatněním. Dále kooperaci se specializovanými centry, na která navazují v praktické části jednotlivými poradenskými centry při vysokých školách.

2.1 Rodina se zrakově postiženým dítětem

Narození dítěte znamená pro všechny členy rodiny změny v právech a povinnostech a změny v dosavadním časovém rozvrhu. O to větší zatížení nastává, pokud se narodí dítě s postižením. V některých případech mají rodiče díky speciálním těhotenským vyšetřením možnost připravit se na příchod postiženého dítěte, např. Downův syndrom, nejde však nikdy předem stanovit míra postižení. V případě zrakového postižení lze předpokládat určité komplikace v případě, že některý z rodičů oční vadou trpí a je dědičná. Opakem je však situace, kdy jsou oba rodiče zcela zdraví, těhotenství je po celou dobu bez komplikací a například při předčasném nebo protahovaném porodu dojde k poškození zraku dítěte, které je nevratné.

Ať už se postižení prokáže bezprostředně po porodu nebo až později, kdy dítě začne být světloplaché nebo nenavazuje oční kontakt, nastává nejzásadnější okamžik, který ovlivní rodinu po zbytek života - sdělení a přijetí diagnózy.

Bartoňová (2005) uvádí 5 fází, kterými rodiče procházejí, než se jejich postoj k postiženému dítěti ustálí. Nelze však obecně říct, že všichni rodiče projdou všemi fázemi a přijmou postižené dítě.

Fáze, jimiž rodina prochází:

1. Šok: rodiče jsou zmatení
2. Popření: nevěří vyřčené diagnóze, popírají, že by se to stalo právě jim, chtějí nové vyšetření, vysvětlení omylu
3. Smutek, zlost: hledají vinu, kdo za to může, pocity vzteku, proč zrovna my, hledání příčiny, mohou nastat deprese
4. Rovnováha: rodiče se začínají smířovat s postižením, přijímají pomoc od odborníků, snaží se najít nějaké východisko-léčbu, přestávají se obviňovat

5. Reorganizace: rodiče přijmou dítě takové, jaké je, začínají přemýšlet, co dál, o možnostech edukace dítěte, spolupráce se specializovanými centry, zde se rodina buď stmelí, nebo rozpadne

„Obecně platí, že čím dříve se rodiče dozví, že je jejich dítě postižené, tím zásadnějším způsobem se mění rodičovské postoje. Ideální adoptace rodiny znamená uspořádání rodinného života tak, aby splňoval nejen potřeby dítěte s postižením, ale i všech ostatních členů rodiny.“ (Bartoňová, 2005, 103)

2.2 Specifika vývoje zrakově postiženého dítěte

Zrakem získáváme 80–90% informací o okolním světě. Dochází k omezení zrakových vjemů, představ a tvoření fantazie. Je narušena schopnost pohybu v prostoru. Důsledkem nedostatku pohybu je ochabnutí svalů, deformace kostry. Rozvoj celé osobnosti může být pomalejší. Vítková (2004) také uvádí základní dělení zrakových poruch.

Zrakově postižené dítě je potřeba dostatečně stimulovat, tak aby došlo k osvojení: „specifických dovedností, které směřují k rozvoji zrakových funkcí, sluchového vnímání, prostorové orientace, a samostatného pohybu. Pro vzdělání nevidomého dítěte a orientaci v prostoru hraje nezastupitelnou úlohu především hmatové vnímání.“ (Bartoňová, 2005, 141)

2.2.1 Středisko rané péče

První pomocí pro rodiče je Středisko rané péče. Tým odborníků, jež poskytuje rodinám se zrakově postiženými dětmi pomoc při: „výchově dítěte, psychologické, pedagogické a sociální poradenství, multidisciplinární přístup, přípravu dítěte pro vstup do vzdělávacího zařízení a podporu sociální integrace.“ (Vítková, 2004, 239)

Šándorová a Faltová (2015, 53) uvádějí, že je raná péče: „soustavou služeb a programů poskytovaných dětem ohroženým v sociálním, biologickém a psychickém vývoji a dětem se zdravotním postižením a jejich rodinám s cílem předcházet postižení, eliminovat nebo zmírnit jeho důsledky a poskytnout rodině, dítěti i společnosti

předpoklady sociální integrace. Tyto služby mají být poskytovány od zjištění rizika nebo postižení do přijetí dítěte vzdělávací institucí tak, aby zvyšovaly vývojovou úroveň dítěte v oblastech, které jsou postižením ohroženy.“

Pro děti se zrakovým postižením však existuje Speciálně pedagogické centrum EDA, které nabízí i služby v oblasti rané péče.

2.2.2 Speciálně pedagogické centrum

Speciálně pedagogická centra pro zrakově postižené navazují na Střediska rané péče. Jedná se o období vstupu do vzdělávacího zařízení, tedy mateřské školy. Rodiče sami si mohou zvolit, zda jejich dítě bude v závislosti na typu a hloubce postižení navštěvovat speciální mateřskou školu nebo zda bude integrováno mezi intaktní populaci. Spolupráce se Speciálně pedagogickým centrem trvá po celou dobu studia.

Speciálně pedagogické centrum neposkytuje pomoc pouze rodině se zrakově postiženým dítětem, ale i pedagogům, kteří se podílejí na vzdělávání takového žáka. Dle poslední novelizace školského zákona, 82/2015 Sb., se jedná mimo jiné i o vymezení stupně podpůrných opatření a spolupráci při tvorbě individuálního plánu. Navržení kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic, metod a postupů při výuce.

Jedná se o: „školské poradenské zařízení, které poskytuje poradenské služby dětem, žákům, studentům se zdravotním postižením (dále jen "žák"), jejich rodičům-zákonným zástupcům, školám a školským zařízením. Standardní poradenské služby jsou poskytovány bezplatně, na základě žádosti žáků, zákonných zástupců nezletilých žáků, škol nebo školských zařízení. Podmínkou poskytnutí poradenské služby je písemný souhlas žáka (jeho zákonného zástupce). Žák (jeho zákonný zástupce), je předem informován o všech podstatných náležitostech poskytované služby, zejména o povaze, rozsahu, trvání, cílech a postupech a o všech předvídatelných rizicích a dopadech, které mohou vyplynout z jejího poskytování i možných následcích toho, když poradenská služba nebude poskytnuta.“ (Hanák, Michalík a kol, 2011, 4)

2.2.3 Sociální služby

Další oblastí, kde mohou rodiče zrakově postižených dětí získat odbornou pomoc, jsou sociální služby. Vítková (2004) uvádí jako největší organizace:

SONS- Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých České republiky

Tyfloservis, o.p.s.

Tyflocentrum, o.p.s.

Dědina, o.p.s.

a) SONS

Tato organizace se snaží sdružovat nevidomé a jinak těžce zrakově postižené občany. Poskytuje služby, jež vedou k integraci zrakově postižených do společnosti. Zaměřují se na vyhledávání a kontaktování zrakově postižených osob a osob ve stádiu po ztrátě zraku. Snaží se o podporu zaměstnanosti nevidomých a slabozrakých osob, odstraňování architektonických a informačních bariér. Výcvik vodičích psů. (www.sons.cz)

b) Tyfloservis, o.p.s.

Služby především pro osoby se ztrátou zraku v pozdějším věku. Sociální pedagogové nebo sociální pracovníci terénně či ambulantně učí prostorovou orientaci a samostatný pohyb, sebeobslužné činnosti, nácvik čtení a psaní Braillovým písmem, ovládání a psaní na PC, poradenství při výběru kompenzačních pomůcek. Upřednostňuje práci v terénu, v místě bydliště, což se jeví jako účinnější, z důvodu rychlejšího přenesení do praxe. (Vítková, 2004)

c) Tyflocentrum, o.p.s.

Nabízí stejné služby jako Tyfloservis, o. p. s., s tím rozdílem, že je poskytuje v rámci návštěv denního stacionáře, kam klient (zrakově postižený) musí docházet. (Vítková, 2004)

d) Dědina, o.p.s.

Jedná se o pobytové rehabilitační a rekvalifikační středisko pro nevidomé, jež je jediné v České republice. Nabízí intenzivní kurzy z oblasti sociální rehabilitace, sociálně terapeutických dílen a pracovní rehabilitace, na které navazuje rekvalifikace s následným pracovním uplatněním. (www.dedina.cz)

System poskytování sociálních služeb, podmínky pro bezplatné poradenství a jednotlivé fakultativní činnosti, které jsou však poskytovány za úplatu, byly zakotveny v zákoně 108/2006 Sb., který mimo jiné udával i nutné vzdělání pracovníků v sociálních službách a sociálních pracovníků. Nejnovější platná aktualizace zákona o sociálních službách je 189/2016 Sb., kterým se mění především výše sociálních příspěvků na péči o osobu blízkou. (www.sbirka.cz)

2.3 Edukace zrakově postižených

Rodiče, zákonní zástupci, žáci se specifickými vzdělávacími potřebami si mohou sami zvolit směr vzdělávání. Na výběr mají ze dvou možností. V případě těžkého postižení nebo kombinovaného postižení je většinou doporučována Střediskem rané péče cesta speciálního vzdělávání ve speciální mateřské škole pro příslušný typ postižení.

Arnoldová (2015, 87) uvádí, jaké by měla škola, jež je zaměřená na vzdělávání zrakově postižených dětí a žáků, mít označení: „*mateřská škola pro zrakově postižené, základní škola pro zrakově postižené, střední škola pro zrakově postižené, střední odborné učiliště pro zrakově postižené, odborné učiliště pro zrakově postižené, praktická škola pro zrakově postižené, gymnázium pro zrakově postižené, střední odborná škola pro zrakově postižené, konzervatoř pro zrakově postižené*“.

V případě druhém se jedná o integraci mezi intaktní žáky. Původní školský zákon 561/2004 Sb. umožňoval zamítnutí žádosti o přijetí žáka s jakýmkoli typem postižení. Ředitel školy mohl na základě architektonických bariér, potřeb speciálních pomůcek, metod a forem výuky žádost zamítnout. Novelizace Školského zákona na 147/2011Sb., znamenala změnu v přístupu vzdělávání osob se specifickými vzdělávacími potřebami. Ředitel školy již v rámci integrace nemohl zamítnout žádost o zařazení dítěte mezi intaktní žáky. Škola musela najít řešení, jak se žákovi přizpůsobit: individuální vzdělávací plán, asistent pedagoga, speciální didaktické pomůcky, kompenzační pomůcky a v neposlední řadě spolupráce s rodinou a Speciálně pedagogickým centrem.

Poslední novelizace školského zákona je aktuální s platností k 1. 9. 2016. Jedná se o Školský zákon 82/2015 Sb., který již hovoří o inkluzi a speciálních vzdělávacích potřebách, jež doplňují podpůrná opatření. Podpůrná opatření jsou rozdělená do pěti stupňů a jsou zakotvena i v individuálním plánu. (www.msmt.cz)

Myšlenka inkluze boří bariéry segregovaného vzdělávání. Žákům se speciálními vzdělávacími potřebami dává možnost navštěvovat běžné školy, dosáhnout vyššího vzdělání a najít tak lepší uplatnění na trhu práce. Pro intaktní žáky, to znamená, že se naučí sdílet hodnoty, postoje, potřeby a projevy chování svých „postižených“ spolužáků a bude vytvořena jakási míra tolerance vůči této části populace.

Ardoldová (2015, 86) uvádí: „*Vzdělávání zdravotně postižených dětí, žáků a studentů dále jen „žáků“ je jednou z nejúčinnějších metod kompenzace důsledků postižení. Právě nedostatečná úroveň vzdělání bývá překážkou při hledání pracovního uplatnění na trhu práce, ale i výrazným limitujícím faktorem pro samostatnou výdělečnou činnost. Proto by rodiče těchto žáků měli od počátku usilovat o to, aby se jim dostalo co možná nejlepšího vzdělání, pochopitelně s přihlédnutím k zdravotnímu stavu a schopnostem dětí.*“

2.3.1 Předškolní vzdělávání

„Mateřské školy neplní pouze funkci pedagogickou, ale též speciálně pedagogickou, diagnostickou a sociální. Cílem je všestranný harmonický rozvoj dítěte s ohledem na jeho zrakovou vadu a z toho vyplývající specifika edukace.... Integrovaná výchova dítěte s vadou zraku v předškolním věku a jeho společná výchova s intaktními dětmi vychází z předpokladu, že dítě s postižením žijící od dětského věku společně se zdravými vrstevníky, nebude mít tak velké problémy při začleňování do kolektivu a společnosti v dospělosti.“ (Vítková, 2004, 252)

Děti navštěvující běžné mateřské školy plní vzdělávací cíle stejně jako jejich vrstevníci, s tím rozdílem, že pedagogičtí pracovníci v běžné mateřské škole nemusejí mít speciální pedagogické vzdělání. Je tedy nutná spolupráce se Speciálně pedagogickým centrem pro zrakově postižené. Tato centra jsou pedagogům oporou a pomáhají při tvoření metodiky pro rozvoj kompenzačních smyslů, sebeobsluhy, orientaci a posílení samotného pohybu. Běžné mateřské školy také nedisponují speciálními kompenzačními ani didaktickými pomůckami. Zde existuje možnost zapůjčení pomůcky ze Speciálně pedagogického centra, popřípadě zajištění ze strany rodiny. Rodina může využít příspěvky ze strany sociální podpory nebo zdravotní pojišťovny. (Vítková, 2004)

Edukace v mateřské škole je v případě zrakově postiženého dítěte zaměřena na rozvoj: zraku, sluchu, hmatu, čichu, chuti, řeči, estetiky, orientace, pohybu a sebeobsluhy. Charakteristiku jednotlivých dovedností uvádím dle Vítkové (2004):

a) Rozvoj zraku

- děti se zbytky zraku, světlocitem i v případě progresivního zhoršujícího se postižení zraku je nutné rozvíjet rozlišovací schopnosti, tak aby mohla být vybudována zraková paměť pro získané představy o tvarech, velikostech, barvách a vizuomotorické koordinaci.

b) Rozvoj sluchu

- zde se jedná o rozpoznání zvuku, lokalizaci, výšku a sílu zvuku, učení se rytmu, poznávání osob podle hlasu, činnosti podle zvuku (např. trhání papíru, stříhání...)
- rozvoj sluchu je velice důležitý z hlediska nácviku samostatného pohybu

c) Rozvoj hmatu

- hmat zrakově postiženému dítěti nahrazuje oči, získává tak informace ze svého okolí, díky tvarům a různým reliéfům ve 3D podobě se mohou utvářet představy o okolním světě
- z hlediska dalšího vzdělávání je důležitý rozvoj jemné motoriky (mačkání, trhání, zasunování, reliéfy)
- hmat nesouvisí jen s horními končetinami, ale i s dolními v rámci orientace v prostoru a nácvikem hrubé motoriky
- stejně tak jako děti intaktní začínají se čtením v mateřské škole, tak i děti zrakově postižené začínají již v mateřské škole s nácvikem čtení a psaní Braillova písma

d) Rozvoj čichu a chuti

- jedná se o rozvoj kompenzačních smyslů pro usnadnění orientace, vytvoření libých a nelibých vůní a chutí, jejich typizace (charakteristická vůně růže, vanilky...)

e) Rozvoj řeči

- nejde jen o komunikaci sociální, tedy s vrstevníky, ale i o tvorbu slovní zásoby a vytváření představ (pojmu) pro zrakově postižené
- je důležité dbát na spojení slova a obrazu, či činnosti, aby nedocházelo k zaměňování ve významu slova a chybné fixaci a následnému užívání chybného pojmenování

f) Rozvoj estetiky

- do této kategorie spadá jak hudba, tak výtvarné činnosti
- hudba pomáhá rozvíjet sluch, orientaci v prostoru
- výtvarná výchova dává dítěti příležitost pracovat s nejrůznějšími pomůckami a materiálem, od kresby, přes modelovací hmoty a tím opět dochází k rozvoji fantazie, kreativity a jemné motoriky

g) Rozvoj pohybu

- děti by měli být vyšetřeny odborníky z oblasti oftalmologie, aby se předešlo možným kontraindikacím
- zrakově postižené děti se učí zejména nácviku správného držení těla, koordinace ruka, noha, bezpečné a ohleduplné chování
- nejdůležitější při nácviku pohybu v prostoru je naučit dítě pracovat s reálnou hrozbou nebezpečí-uklouznutí, naražení, upadnutí

h) Rozvoj sebeobsluhy

- dítě se učí chování u stolu, základní hygienické návyky, pití ze šálku, stolování, orientace ve známém prostředí, rozeznávání jednotlivých druhů a částí oděvů, oblékání, svlékání, manipulace s hračkami jako je jejich vyhledání a uklízení

2.3.2 *Základní vzdělávání*

Výběr základní školy je ovlivněn několika faktory: přesvědčení rodičů, zákonných zástupců, typ a hloubka postižení, kombinované postižení, prognóza zrakového postižení a mentální úroveň dítěte. „Konečné rozhodnutí je na rodičích nebo zákonných zástupcích dítěte, kteří celou situaci zváží společně se speciálním pedagogem či psychologem speciálně pedagogického centra.“ (Vítková, 2004, 256)

Finková, Růžičková, Stejskalová (2010, 5) uvádějí, že: „každý předmět má své typické zvláštnosti a zákonitosti, vyžaduje vhodné vlastní metody a organizační formy.“

Dle Květoňové a Šumníkové (2014) se obsahově výuka ve speciální škole neliší od obsahu výuky na základní škole. Rozdílnost může být při výuce některých předmětů, jako je například tělesná a výtvarná výchova, kde je učivo redukováno. Naopak zvýšená

je výuka samostatného pohybu, prostorové orientace a hudební výchovy-hra na hudební nástroj.

Valenta a kol. (2003, 194) uvádějí, že podporou hudební výchovy lze: „diagnostikovat hudební nadání žáků a jejich schopnosti pro možné následné zahájení přípravy individuální hry na hudební nástroj.“

Pokud se rodiče rozhodnou pro vzdělávání ve speciálním školství hrozí odloučení zrakově postiženého dítěte od rodiny. Toto se děje obzvláště v případě, je-li škola mimo místo bydliště a dítě je díky vzdálenosti přes týden ubytováno na internátu, který většinou speciální školky a školy nabízejí. Dítě si tak nevytvoří sociální vazby na své okolí a vrstevníky v místě bydliště, ale má pouze kamarády ze školy a internátu. Podobně tomu je i při účastech na soutěžích a zájmových kroužcích. Dítě je přes týden s vychovatelem, učitelem, kteří s ním sdílí jeho radost, smutek, výhru i prohru. (www.nevidomimezinami.cz)

Základní škola zřízená pro žáky se zrakovým postižením se tedy zaměřuje především na vzdělání hudební, výuku cizích jazyků a rozvoj manuálních dovedností. Škola se snaží připravit žáky na samostatný a soběstačný život a o co nejúspěšnější zapojení do běžného života.

Škola taktéž nabízí odborné poradenství zaměřené na rehabilitaci, kompenzaci a reedukaci osob se zrakovým postižením. Na rozdíl od běžné základní školy, kam může zrakově postižené dítě docházet v rámci integrace, nabízí základní škola pro zrakově postižené žáky speciální předměty, které mohou navštěvovat dle individuálních potřeb.

Jedná se o předměty speciální péče:

- prostorová orientace, samostatný pohyb a u nevidomých technika chůze s bílou holí
- sociální dovednosti
- rozvoj zrakových dovedností
- tyflopedická a logopedická péče
- zdravotní tělesná výchova
- muzikoterapie
- psaní na klávesnici deseti prsty
- obsluha PC a elektronických pomůcek se speciálním softwarem pro zrakově postižené a nevidomé

Součástí základní školy pro zrakově postižené je speciálně pedagogické centrum, které nabízí nejen žákům a pedagogům, ale i rodičům zrakově postižených dětí poradenské služby z oblasti speciálně pedagogické, psychologická, sociální a zdravotní péče. (www.skolajj.cz)

Ředitel základní školy pro zrakově postižené žáky má ve svých kompetencích úpravu učebních osnov až v rozsahu 30%, dle individuálních potřeb žáků. Jedná se o změnu jak v redukci učiva jednotlivých předmětů, tak i v opačném případě, při zjištěném talentu, nadání či jiných specifických potřeb, je možné výuku rozšířit. (Valenta a kol., 2003)

2.3.3 Středoškolské vzdělávání

Středoškolské vzdělávání se u žáků se zrakovým postižením může taktéž ubírat dvojím směrem. Pokud to stupeň zrakového postižení umožňuje, mohou se rodiče, či samotní žáci rozhodnout pro studium běžné střední školy. Uplatnění v praxi se po vystudování takového oboru zdá být i úspěšnější pro pracovní uplatnění na trhu práce.

Pokud typ postižení brání z nějakého důvodu integraci, mohou se zrakově postižení žáci dále věnovat studiu v proudu speciálního školství. V České republice existuje hned několik středních škol, které jsou svým zaměřením pro žáky se zrakovým postižením.

Valenta a kol. (2003) uvádí následující typy středních škol:

- Gymnázium
- Konzervatoř
- Obchodní akademie
- Střední odborné učiliště
- Odborné učiliště

Výše jmenované školy ve svém názvu, kromě odborného zaměření obsahují i označení „pro zrakově postižené“. Přijímací řízení je shodné s přijímacím řízením na středních školách běžného typu. „Ke studiu se mohou hlásit žáci, kteří ukončili docházku v některé ze speciálních základních škol, ale i žáci ze základních škol běžného

typu, kteří mají zrakovou vadu a tato se jim v průběhu dosavadní školní docházky zhoršila do té míry, že by jim studium na běžné střední škole činilo potíže.“ (Valenta a kol., 2003, 195)

Rozdíl mezi vzděláváním ve střední škole běžného typu a střední školou pro zrakově postižené je nejen menší počet žáků ve třídě, ale i větší nabídka studijních oborů v rámci jedné školy. Např. Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zrakově postižené, Brno, (www.sss-ou.cz) nabízí jak obory čtyřleté, zakončené maturitní zkouškou, tak obory tříleté zakončené výučním listem.

a) Čtyřleté obory

- Masér sportovní a rekondiční (masérská péče ve všech typech sportovních zařízení a wellnes centrech, lázních, ústavech sociální péče....)
- Obchodní akademie (účetní, finanční referent, sekretářka....)
- Sociální činnost (pracovníci v sociálních službách v pobytových i ambulantních zařízeních)

b) Tříleté obory

- Rekondiční a sportovní masér (výuční list k oprávnění výkonu masérské profese)
- Pečovatelské služby (sociální zařízení, terénní služby, zajišťování péče o děti a domácnost)
- Textilní a oděvní výroba (tkalcovské dílny, samostatně výdělečná činnost z domácího prostředí)

2.3.4 Internát

Internát je typ ubytování zakotvený vyhláškou 108/2005 Sb. o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních.

a) §6 Účel internátu

- poskytuje dětem a žákům ubytování, výchovně vzdělávací činnost v závislosti na typu školy a zajišťuje ubytovaným dětem a žákům školní stravování

b) §7 Organizace internátu

- členění na skupiny, kdy každou skupinu vede jeden vychovatel

- počet dětí a žáků ve skupině je shodný s počtem dětí a žáků ve třídě školy
- pokoje odděleně dle pohlaví a do skupin podle tříd
- zajištění nezbytné speciálně pedagogické podpory a léčebně preventivní a rehabilitační péče
- při omezení provozu internátu se musí ředitel internátu postarat o zajištění náhrady ubytování

c) §8 Umístování dětí a žáků do internátu

- rozhodující faktory: vzdálenost místa bydliště, dopravní spojení z místa bydliště dítěte nebo žáka, sociální poměry a zdravotní stav dětí, žáků a rodičů, zákonných zástupců
- přihlášku o umístění podává zletilý žák nebo rodič, zákonný zástupce nezletilého dítěte, žáka na každý školní rok
- vyrozumění o přijetí/nepřijetí do internátu musí být písemné

d) §9 Úplata za ubytování v internátě

- pro žáky středních škol, kteří neplní školní docházku:
  - o pokoje, které mají nejvýše 3 lůžka- 1600,- Kč/ měsíc
  - o pokoje, které mají 4 až 6 lůžek- 900,- Kč/ měsíc
- v případě ubytování dítěte mateřské školy, přípravného stupně základní školy speciální a žáka plnícího povinnou školní docházku max. 500,- Kč/ měsíc
- částka je stanovena dle počtu dnů ubytování
- vyúčtování na konci každého pololetí
- zproštěno placení je dítě nebo žák, pokud:
  - o je společně posuzovanou osobou pro nárok na sociální příspěvek
  - o má nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte v pěstounské péči a tento příspěvek nebo jeho část je vyplácena

Každé vzdělávací zařízení má vypracované své vnitřní směrnice platné pro děti, žáky a vychovatele působící na internátu.

Na internátní ubytování se dá pohlížet ve dvou rovinách:

a) pozitivně

- usnadnění každodenního dojíždění, stres spojený s neustálým dojížděním, pravidelný režim pro dítě
- rodič má během pracovního týdne více prostoru i pro své zájmy, jelikož všechen jeho

volný čas je během pobytu dítěte doma věnován jeho péči

b) negativně

- ztráta sociálního kontaktu, dítě tráví více času se spolužáky, ne s vrstevníky z okolí bydliště
- ztráta vazby na rodiče, dítě, žák tráví většinu týdne s vychovatelem
- Botošová (2005,8) uvádí, že dítě: „nemá možnost utvářet si samo vlastní program. Internát neúmyslně potlačuje individualitu dětí, jejich rytmus, návyky a potřeby. Chybí zde pocit soukromí, dítě je neustále v kontaktu s vrstevníky, kteří jej mohou svými projevy zatěžovat..... Mnohem náročnější je adaptace na prostředí internátu, které je charakteristické tím, že neumožňuje dodržovat individuální rytmus dne, na nějž je dítě zvyklé, a stanovený režim dne může být pro dítě náročný. Únava a vyčerpání dítěte mohou negativně ovlivnit nejen výsledky ve škole, ale i průběh adaptace dítěte na nové prostředí.“

2.4 Profesionální příprava

Míra pracovního uplatnění souvisí s pozicí ve společnosti, kterou si každý jedinec vytváří během svého života. U zrakově postiženého zde hrají navíc roli i předsudky ze strany intaktní společnosti. Intaktní společnost lpí na předsudcích a jen těžko přijímá změny. Proto může být pro zrakově postiženého obtížné uplatnit se na trhu práce i v jiných pracovních pozicích, než je například masér nebo hudebník. Pokud se zrakově postižené dítě vydá cestou speciálního školství, má možnost studovat touto cestou mateřskou, základní a střední školu pro zrakově postižené. Vzhledem k stále větším tendencím pro integraci, potažmo inkluzi, neexistuje dnes v České republice žádná vysoká škola zaměřená pouze na studenty se zrakovým postižením.

Další možností pro profesionální přípravu je počátek vzdělávání v mateřské škole popřípadě základní škole pro zrakově postižené a následná integrace v kterémkoli věku, či ročníku. Pokud je dítě zralé na přestup v rámci integrace, není nikde žádným zákonem zakotveno, které období je pro přestup mezi intaktní žáky nejvhodnější. Dle mého soudu se úspěšnou integrací pouze otevřou větší možnosti pro další studium, jelikož si žák zvykne plnit školní docházku s intaktními spolužáky a může pro něj potom být i “snazší” následné studium střední, či vysoké školy, na rozdíl od situace, kdy studuje až po střední

školu, školu pro zrakově postižené, která je maximálně přizpůsobena potřebám zrakově postiženého žáka a najednou se ocitne v prostředí vysoké školy mezi intaktními studenty a měl by spoléhat sám na sebe, popřípadě s nimi navázat kontakt.

Jako třetí možnost se jeví úspěšná integrace od počátku, tedy běžná mateřská, základní, střední a popřípadě i vysoká škola. (Vítková, 2004)

2.4.1 Faktory podílející se na pracovním uplatnění zrakově postižených

Dle nejrůznějších výzkumů se na pracovním uplatnění zrakově postižených podílí hned několik faktorů:

- kvalifikace (mnohdy osoby s těžším stupněm zrakového postižení dokončí jen základní vzdělání a kromě chráněných dílen, popřípadě center denních služeb nejsou uplatnitelní na trhu práce)
- komunikace a soběstačnost (obzvláště ti žáci a studenti, jež po celou dobu spoléhají na "komfort" rodinného zázemí- především matky mají větší tendence chránit a starat se o dítě před okolním světem do takové míry, že spoustu věcí, které by dítě, žák zvládl sám, vykonávají stále za něj, např. doprovod do školy, sebeobsluha v šatně, doprovod do třídy, vyzvedávání ve třídě hned po vyučování.....)
- prostorová orientace (souvisí s odrážkou výše, navíc žáci umístění v internátech musejí dříve a v mnohem větším rozsahu zvládat sebeobsluhu a prostorovou orientaci)
- míra zrakového postižení (záleží, zda je postižení vrozené, věk, kdy se zrak začal zhoršovat, zda je progresivní a jaké jsou kontraindikace)
- kompenzační pomůcky (míra ovládnutí kompenzačních pomůcek a práce s nimi, s tím souvisí i akceptace kompenzačních pomůcek ze strany zaměstnavatele) (www.nevidomimezinami.cz)

2.4.2 Zaměstnávání zrakově postižených-legislativa

I zaměstnávání osob se zrakovým postižením je zakotveno legislativou, která udává práva a povinnosti, jak ze strany zaměstnavatele, tak ze strany zaměstnance.

a) zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

- poslední aktualizace platná k 1. 1. 2017

- zaměstnavatel musí pro zaměstnance se zdravotním postižením zajistit na své náklady technické a organizační opatření, např. úprava pracovních podmínek, zajištění chráněného pracovního místa, zaučení a zvyšování jejich kvalifikace

b) zákon č. 435/2004 Sb., zákon o zaměstnanosti

- poslední aktualizace k 1. 9. 2016

- osob se zrakovým postižením se týká především část třetí- Zaměstnávání osob se zdravotním postižením, jmenovitě §67-§83 (Pracovní rehabilitace §69-§74, Chráněné pracovní místo §75-§78, Práva a povinnosti zaměstnavatelů a spolupráce s Úřadem práce §79-§83)

c) zákon č. 140/2016 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením

- novelizace zákona č. 329/2011 Sb.

- část první se týká dávek pro osoby se zdravotním postižením (§1-§39)

d) vyhláška č. 388/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o:

- poskytování dávek osobám se zdravotním postižením

- obsahuje mimo jiné seznam druhů a typů zvláštních pomůcek pro osoby s těžkým tělesným, sluchovým, zrakovým a mentálním postižením

e) zákon 189/2016 Sb., o sociálních službách

- jedná se o novelizaci zákona č. 108/2006 Sb.

- hlavním bodem novelizace bylo zvýšení výše příspěvku na péči

2.5 Integrace, inkluze

2.5.1 Integrace

„Právo na vzdělání se stalo v posledních dekádách základním ukazatelem vyspělosti současných společností. Každý člověk je unikum a vyniká různými schopnostmi, zájmy a potřebami.....Proces učení a následně jakékoliv edukace je oblast, ve které se obtíže člověka projevují nejčastěji.“ (Vítková, 2004, 9)

Deklaraci práv zdravotně postižených osob (OSN) z roku 1975 zmiňuje Arnoldová (2015, 85) „zdravotně postižení bez ohledu na původ, povahu a závažnost svého

postižení, mají stejná základní práva jako jejich vrstevníci, mezi ně patří v první řadě právo žít důstojný, pokud možno plnohodnotný život“.

Doposud jsem v této práci užívala především termín „osoba se zrakovým postižením“, což je označení užívané z pohledu tyflopédie. Pro účely vzdělávání postižených dětí, žáků a studentů bylo novelizací školského zákona zavedeno označení „žák se speciálními vzdělávacími potřebami“. Poprvé se toto označení objevilo v novelizaci původního zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon)-novelizace platná od 1. ledna 2005, kdy nabyl účinnosti zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Dalšími novelizacemi byl termín „žák se speciálními vzdělávacími potřebami“ zanechán.

Arnoldová (2015, 87) uvádí: *„Žákem se SVP se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. Podpůrnými opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta. Žáci se SVP mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením.*

Žákem se SVP je osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním. Zdravotním postižením je mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové postižení, vady řeči, souběžné postižení s více vadami, autismus a vývojové poruchy učení nebo chování.“

Poslední novelizace školského zákona účinná od 1. 9. 2016 č. 82/2015 Sb. zavádí nový pojem „podpůrná opatření“, určená dětem, žákům a studentům se speciálními vzdělávacími potřebami. Podpůrná opatření viz Arnoldová (2015).

Novela dále specifikuje podmínky aplikace podpůrných opatření v praxi školy a další novinky v oblasti vzdělávání. Dalším přínosem je i umožnění pedagogovi více pracovat s individuálním plánem a individuálním nastavením výuky pro žáka se specifickými vzdělávacími potřebami.

Z výše uvedeného vyplývá, že postoj společnosti je nakloněn integraci a že se snaží hledat nejrůznější opatření, aby byla integrace co nejúspěšnější. Přesto však není nikde dáno, pro jaký typ nebo stupeň postižení je integrace vhodná a na koho může mít spíše negativní dopad. Je tedy nutné vždy zvážit výhody a nevýhody integrace.

a) Výhody integrace

- dítě navštěvuje běžnou školu, nejlépe v místě bydliště
- věk žáka přiměřeně odpovídá věkovému průměru dětí ve třídě (vrstevnické prostředí)
- při integraci nedochází k vyloučení z intaktní společnosti
- intaktní žáci mohou pozitivně posouvat dítě s postižením ve vzdělávání, snaha o vyrovnání se intaktním spolužákům- motivace být jako oni
- dítě se pohybuje v běžném prostředí
- vzdělávání s intaktními spolužáky může být kvalitnější a účinnější v důsledku vyšších nároků v běžném prostředí
- setkávání se spolužákem se zdravotním postižením přináší intaktním dětem snazší přijetí i do budoucna
- přítomnost žáka s postižením může působit v intaktní skupině pozitivně na chování ostatních, vede je k toleranci a respektu
- dochází k většímu zapojení rodičů

b) Nevýhody integrace

- ve speciálních školách je lepší vybavení – speciální zařízení a pomůcky slouží k ulehčení pobytu a k větší efektivnosti vyučování
- výchovný a vzdělávací proces je zajištěn ze strany speciálních pedagogů
- bývá zde běžně dostupná i odborná léčebná, rehabilitační a sociální péče a poradenská služba
- nižší počet žáků ve třídě, pedagog má více prostoru pro individuální přístup
- může dojít k odmítání integrovaného žáka intaktními spolužáky
- odmítavý a negativní postoj k žákovi s postižením mohou mít i rodiče ostatních dětí
- intaktní žáci mohou negativně hodnotit „výhody“ spolužáka s postižením, vytváří se mezi nimi odstup či nenávisť a závist
- pro žáka s postižením mohou v některých oblastech představovat intaktní spolužáci nedostupnou konkurenci

- dítě se zdravotním postižením může prožívat stres z nezvládnutí učiva (www.sancedetem.cz)

2.5.2 Inkluze

Vítková (2004) uvádí, že „inkluzí“ je pojem, jenž je velmi často nesprávně zaměňovaný s pojmem „integrace“.

„Institut inkluzivního vzdělávání lze vnímat jako zastřešující přístup ke vzdělávání všech žáků, který vede k celkové změně pohledu na vzdělávání. Chceme-li zapojit do výuky všechny žáky bez výjimky, tzn. společně vzdělávat nejen žáky s odlišným mateřským jazykem a žáky „bez SVP“, ale i žáky mimořádně nadané, či žáky s poruchami učení, žáky se sociálními znevýhodněním nebo žáky s postižením, směřujeme k inkluzivnímu vzdělávání a vytváříme inkluzivní školu. Inkluzivní škola vzdělává všechny žáky společně a poskytuje každému jednotlivci individuální přístup dle jeho individuálních potřeb, které průběžně vyhodnocuje. Inkluzivní vzdělávání znamená spravedlivý a rovný přístup ke vzdělávacím příležitostem pro všechny děti bez výjimky.“ (Arnoldová, 2015, 89-90)

Inkluze může být úspěšná pouze v případě, že mají adekvátní podmínky jak pedagogové, tak žáci. Jedná se o nalezení optimálních podmínek pro rozvoj žáka, na základě jeho dovedností a schopností. Inkluze pohlíží na všechny žáky jako na jednotlivá individua a snaží se jim nalézt individuální podmínky, tak aby bylo možné dosáhnout společné sociální skupiny. Z toho důvodu bylo nutné stanovit podpůrná opatření, která umožňují využívat speciální metody, formy vzhledem ke společnému vzdělávání takových dětí, žáků a studentů. (Arnoldová, 2015)

Podpůrná opatření spočívají v:

- poradenská pomoc škole
- možnost upravit organizaci, obsah, hodnocení, formy a metody výuky, speciálně pedagogická péče, prodloužení délky studia až o dva roky
- podmínky přijetí a ukončení studia
- kompenzační pomůcky, speciální učebnice, podpůrné komunikační systémy
- úprava osnov v souladu s rámcovým vzdělávacím programem
- individuální studijní plán

- asistent pedagoga
- tlumočník, přepisovatel, jiný pedagogický pracovník
- bezbariérovost, technické úpravy prostor školy

Podpůrná opatření se dělí na pět stupňů podle organizační, pedagogické a finanční náročnosti a lze je kombinovat v souvislosti s typem a mírou postižení. První stupeň může využít škola sama, další stupně pouze na základě doporučení školského poradenského zařízení a souhlasu zákonného zástupce či zletilého žáka. Arnoldová (2015) také blíže popisuje jednotlivé stupně podpůrných opatření.

2.6 Asistent pedagoga

V souvislosti s podpůrnými opatřeními uvedenými ve školském zákoně č. 561/2004 Sb. (novelizace 82/2015, platná k 1. 9. 2016) může být pro žáka se speciálními vzdělávacími potřebami vzdělávacím zařízením poskytnuta podpora ze strany asistenta pedagoga. Pomoc asistenta pedagoga je na základě doporučení školského poradenského zařízení. Jeho činnost se váže na 2.–5. stupeň podpůrných opatření a písemný souhlas zákonného zástupce, popřípadě zletilého studenta.

Dle náplně práce asistenta jsou rozlišovány dvě kategorie:

a) Přímá pedagogická činnost

- ve třídě, kde jsou vzděláváni žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, nebo v případě integrace
- na tuto pozici je požadováno pedagogické vzdělání-SŠ, VOŠ nebo VŠ zaměřená na pedagogiku nebo alespoň kvalifikační kurz pro asistenty pedagoga

b) Pomocné výchovné práce ve škole nebo školském zařízení

- zde stačí asistentovi pedagoga střední vzdělání s výučním listem nebo dokonce i jen vzdělání základní, podmínkou je absolvování kvalifikačního kurzu pro asistenty pedagoga

Náplní práce asistenta pedagoga je spolupráce s učitelem, komunikace mezi učitelem a svěřeným žákem, jeho podpora, pomoc při přípravě na výuku, dopomoc při sebeobsluze v případě zdravotního postižení. (www.asistentpedagoga.cz)

O pomoc asistenta pedagoga může být zažádáno jak v rámci speciálního vzdělávání, tak při integraci či inkluzi a to již během předškolního vzdělávání, dále při základním a středoškolském vzdělávání.

2.7 Zrakově postižený a vysokoškolské studium

2.7.1 Obecná ustanovení

Studium vysoké školy v denní či kombinované formě studia je uskutečněno podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách. Studenti i uchazeči o studium se zdravotním postižením či znevýhodněním mají: *„stejně právo získat vysokoškolské vzdělání jako jejich zdraví kolegové. Systém podpory studentům se SP poskytuje každému studentovi a uchazeči o studium v maximální možné míře takovou službu nebo úpravu studia a prostředí, které umožní důsledky postižení, projevující se při studiu, kompenzovat. Poskytované služby a úpravy však nesmějí snižovat studijní nároky, tzn., že každý student musí prokázat stejné průběžné i výstupní výsledky pro dosažení požadované kvalifikace.“* (Arnoldová, 2015, 93)

Vysokoškolské studium je na základě svobodného rozhodnutí plnoletého studenta. I osoby se speciálními vzdělávacími potřebami mohou učinit takové rozhodnutí. S ohledem na jejich nízký počet, neexistuje však v České republice žádná univerzita, fakulta, potažmo studijní obor, který by byl primárně zřízen jen pro studenty se speciálními vzdělávacími potřebami. Z toho důvodu bylo potřeba umožnit těmto studentům absolvovat vysokou školu v rámci integrace. Tento fakt dokládá i Potměšil a kol. (2016)

Bienertová (2014, 82) definuje vysokoškolské studium ve vztahu ke zrakově postiženým jako: *„terciární vzdělávání – integrované vzdělávání studentů se zdravotním postižením/disabilitou na VŠ aktuální česká legislativa neupravuje, z hlediska jeho realizace však lze ve školském zákoně a prováděcí vyhlášce spatřovat řadu podobností a inspirací pro tvořící se systém vysokoškolské podpory. Konkrétní podpora studentům se zrakovým postižením/disabilitou je realizována zejména aktivitami poradenských center vysokých škol.“*

Terciální vzdělání také podle zákona nepracuje s termínem „speciální vzdělávací potřeby“, ale nahrazuje jej termínem „speciální potřeby“. Některé vysoké školy mají svá podpůrná centra, která poskytují technickou, poradenskou a konzultační činnost pro studenty se speciálními vzdělávacími potřebami.

V České republice existuje tzv.: „Asociace poskytovatelů služeb studentům se specifickými potřebami na vysokých školách“, dále jen „AP3SP“. Toto sdružení bylo založené v roce 2013 a poskytuje praktický servis „studentům se specifickými potřebami“, dále jen „SSP“, na vysokých školách a sdružuje jednotlivá centra podpory při vysokých školách.

AP3SP pomáhá v:

- rozvoji a zvyšování kvality profesionálních služeb
- dodržování kvality poskytovaných služeb cílové skupině
- podpoře myšlenky rovného přístupu ke vzdělávání

Vysokoškolské studium vyžaduje větší samostatnost, práci se studijními materiály a informacemi. Pro osoby se speciálními vzdělávacími potřebami to může znamenat větší nároky na časovou dotaci a proto je možné v rámci podpory těchto studentů využít individuálního studijního plánu a prodloužení délky studia, než je doba zákonem stanovená. (Potměšil a kol., 2016)

2.7.2 Typy podpory- modifikace

Pro zrakově postižené studenty jsou ve spolupráci s koordinačním centrem možné úpravy studia. Aby tomu tak mohlo však být, musí být nejdříve splněno několik podmínek, než k samotné modifikaci dojde. Arnoldová (2015) uvádí:

- a) Zařazení do evidence studentů se speciálními potřebami
  - student musí uvést informovaný souhlas
  - potvrzení o zdravotním postižení
  - provedení funkční diagnostiky
  - na základě této evidence je možné požádat Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, dále jen „MŠMT“ o příspěvek na zvýšené náklady na studium

b) Omezení studenta

- na základě evidence je možné požádat jednotlivé vyučující o změny v závislosti na typu a rozsahu postižení:
  - více času při písemném zkoušení
  - volba mezi písemnou a ústní zkouškou
  - poradenské služby (psycholog, speciální pedagog)
  - studijní materiály v elektronické podobě
  - přepis a zápis přednášek
  - technické prostředky
  - individuální studijní plán

Pro žáky se zrakovým postižením je také možná úprava přijímacího řízení. Musí o něj být zažádáno již při podání přihlášky ke studiu.

2.7.3 Osobní asistent

Asistence na vysoké škole je postavena na stejné myšlence jako asistent pedagoga-tedy pomoc zrakově postiženému k úspěšnému studiu a usnadnění integrace. Rozdíl však spočívá v tom, že na vysoké škole může být asistentem pouze student dané fakulty nebo univerzity, kterému je zaplaceno formou stipendia. Jedná se o mezistudentskou výpomoc, kdy si sám zrakově postižený určuje míru pomoci podle svých potřeb. Mezi nejvyužívanější služby asistenta podle Arnoldové (2015, 94) patří: „zápis přednášek, příprava na přednášky nebo zkoušky, pořizování studijních materiálů, doučování, načítání textů, doprovod, obecná podpora při studiu a přímá studijní podpora při specifických situacích.“

3 CÍLE A ÚKOLY

Hlavním cílem bakalářské práce je porovnat jednotlivá vysokoškolská poradenská centra všech registrovaných veřejných vysokých škol v České republice.

Dílčí cíl č. 1 je zaměřen na jednotlivé struktury poradenských center a počty studentů se specifickými potřebami, jež jsou aktuálně evidovány na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy.

Dílčí cíl č. 2 je porovnání studentů se specifickými potřebami na dotazovaných univerzitách. Evidované počty na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy porovnávám se získanými skutečnými počty studentů vedených v interní evidenci univerzit. Porovnávám zastoupení počtu studentů se specifickými potřebami podle typů handicapu, se zaměřením na zrakové postižení.

Úkoly vyplývající z vytyčeného cíle:

1. Literární rešerše pro teoretickou část
2. Zmapování dostupných informací z elektronických zdrojů univerzit
3. Vyhledání informací dostupných na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy
4. Oslovení jednotlivých univerzit o poskytnutí interních evidencí studentů se specifickými potřebami
5. Sběr a selekce dat
6. Analyzovat a zpracovat data
7. Vyhodnotit získaná data
8. Vytvořit závěr

4 METODIKA PRÁCE

Kapitola obsahuje charakteristiku výzkumného souboru, tedy jednotlivých dotazovaných poradenských center z hlediska struktury a veřejné dostupnosti. Popis použitých výzkumných metod a technik. Dále zde uvádím odkazy na všechny portály, z nichž jsem data čerpala, a nejsou přílohami práce.

4.1 Charakteristika výzkumného souboru

V této části porovnávám jednotlivá poradenská zařízení. Jedná se o dostupnost poskytovaných informací veřejnosti- budoucím zájemcům o studium, studentům, kteří již studují na dané vysoké škole a mají o tyto informace zájem.

4.2 Výzkumné metody a techniky

Sběr dat probíhal z dostupných zdrojů v elektronické podobě na různých portálech týkajících se školství. Jedná se o nejaktuálnější výroční zprávy, seznamy veřejných vysokých škol, seznamy AP3SP. Dále jsem prostřednictvím elektronické pošty a telefonického kontaktu, kontaktovala jednotlivé veřejné vysoké školy s žádostí, o poskytnutí interních evidencí SSP. Deskriptivní metodu jsem použila při vyhodnocování struktur jednotlivých poskytovatelů služeb pro SSP, komparativní metodu doplněnou grafy a tabulkami při zpracování získaných údajů z interních evidencí, seznamů intaktních studentů a SSP.

4.3 Postup práce

Práce byla zpracována na základě stanoveného hlavního cíle, dílčích cílů a jednotlivých úkolů práce. Přičemž jsem postupně sbírala data z jednotlivých interních evidencí dotazovaných univerzit.

1. Literární rešerše pro teoretickou část

V této první fázi jsem se zaměřila na studium literatury týkající se výchovy a vzdělávání dětí, žáků a studentů se zrakovým postižením.

2. Zmapování dostupných informací z elektronických zdrojů univerzit

Jednalo se o zmapování internetových portálů všech veřejných vysokých škol v České republice, jež jsou vedené v seznamu na MŠMT.

3. Vyhledání informací dostupných na MŠMT

V této části jsem vyhledávala všechny veřejně přístupné informace o evidenci počtu studentů, podaných žádostí na financování zvýšených nákladů souvisejících se studiem SSP a univerzitách, jež umožňují studium nebo evidují počty SSP.

4. Oslovení jednotlivých univerzit o poskytnutí interních evidencí studentů se specifickými potřebami

Oslovení vysokých škol vykazujících SSP proběhlo prostřednictvím elektronické žádosti. Žádosti byly podány jednotlivě, nikoli formou hromadné prosby. Kontakty jsem hledala na dostupných internetových portálech jednotlivých škol a porovnávala je s kontakty, jež uvádí ve svém seznamu AP3SP. Ne všechny kontakty byly aktuální a dostupné. V některých případech bylo nutné provést telefonické spojení a uvést vedoucího střediska do problematiky mé bakalářské práce a objasnit o jaká data se v „Prosbě o poskytnutí evidence“ jedná. Někteří pracovníci jsou sice uvedeni, jako kontaktní osoby, přesto mě dále odkázali na jiné své kolegy. V žádosti jsem též uvedla svůj telefonický kontakt pro případ nejasností a rychlou možnost navázání spolupráce.

5. Sběr a selekce dat

Některé univerzity poskytly evidenci za celou instituci, jiné mi poskytly informace postupně, dle časových možností jednotlivých pracovníků na fakultách. Všechna data byla poskytnuta v elektronické podobě, při telefonickém kontaktu jsem interní informace nežádala a ani nebyly touto cestou sdělovány ze strany koordinačních pracovníků. Negativní reakce jsou také zahrnuty ve zpracování získaných dat.

6. Analyzovat a zpracovat data

Získané informace jsem zaznamenala, jiné jsou uvedené v příslušných grafech a tabulkách.

7. Vyhodnotit získaná data

Vyhodnocení získaných informací, grafů a tabulek jsem udělala formou vlastních komentářů k dané problematice.

8. Vytvořit závěr

V závěru shrnuji získané poznatky, k nimž jsem dospěla studiem oboru Aplikované pohybové aktivity na Fakultě tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci, dále studiem literatury k dané problematice a díky informacím, jež mi byly poskytnuty jednotlivými veřejnými vysokými školami v České republice.

4.4 Strategie práce

Svoji bakalářskou práci jsem pojala jako deskriptivní práci, přesto nabízí porovnání v rámci integrace SSP se zaměřením na zrakově postižené v celé České republice.

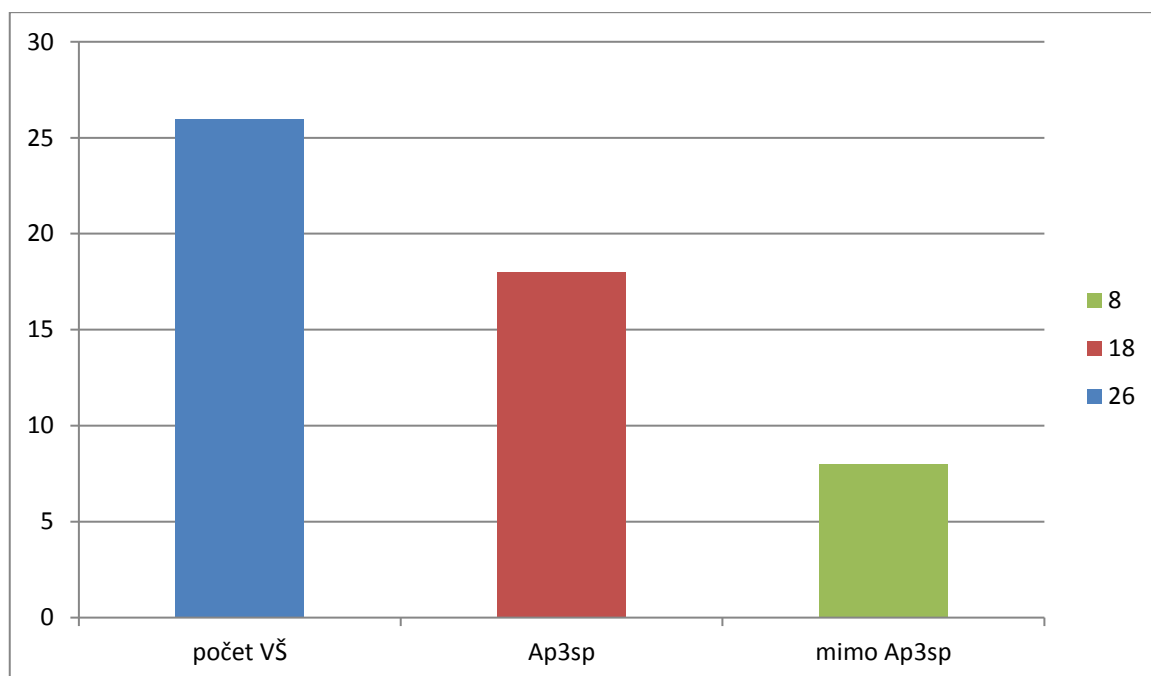
5 VÝSLEDKY

V této části práce jsou uvedeny informace, které jsem zjistila na základě vyhledávání, dotazování a porovnávání jednotlivých poradenských center. Je rozdělena do dvou částí podle získaných informací. První část je porovnání jednotlivých struktur poradenských center, v druhé části vyhodnocuji získaná data dotazovaných univerzit.

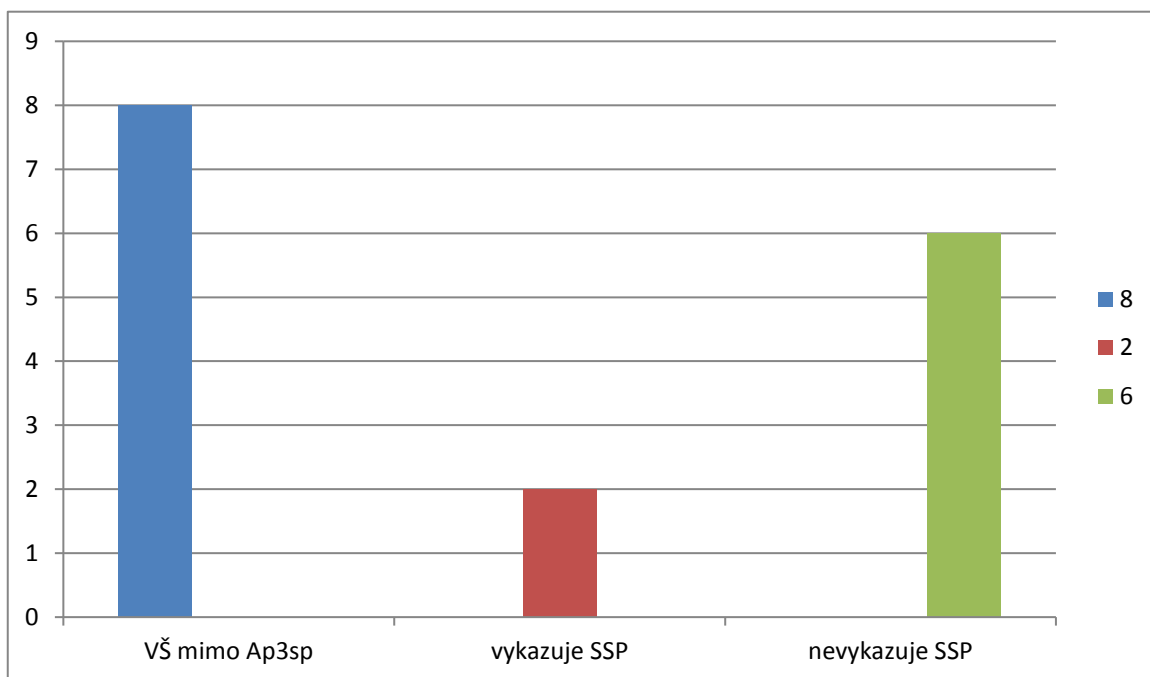
5.1 Komparace seznamu veřejných vysokých škol v České republice s jednotlivými daty

Seznam veřejných vysokých škol vedený MŠMT, příloha č. 1, jsem porovnála se seznamem uvedeným AP3SP, příloha č. 2 a současně jsem tyto dva seznamy porovnála s Podporou financování zvýšených nákladů souvisejících se studiem SSP v roce 2017, příloha č. 3, který MŠMT uvádí ve Svém přehledu pod názvem „Ukazatel F“. Zjistila jsem, že není povinností vysokých škol sdružovat se v AP3SP, byť se jedná o sdružení s celorepublikovou působností, jež umožňuje sdílet hromadně dokumenty, rady a typy související s podporou SSP.

Graf 1: Poměr počtu vysokých škol a účast v AP3SP

Graf 2: Poměr vysokých škol mimo AP3SP, jež vykazují/nevykazují SSP

Z grafu 1 a 2 lze tedy vyčíst, kolik vysokých škol v České republice se sdružuje/nesdružuje v AP3SP a kolik vysokých škol mimo AP3SP eviduje/neeviduje SSP v Ukazateli F. Všechny veřejné vysoké školy sdružující se v AP3SP dle přílohy č. 3, žádali o Podporu financování SSP v roce 2017. Jelikož se jedná o veřejně dostupné informace na portálu MŠMT, dovolím si uvést následující tabulku, v níž uvádím konkrétní univerzity.

Tab. 1: Univerzity mimo AP3SP, jež vykazují/nevykazují SSP v „Ukazateli F“

pořadové číslo	Název veřejné vysoké školy	SSP
1	Akademie múzických umění v Praze	NE
2	Akademie výtvarných umění v Praze	NE
3	Česká zemědělská univerzita v Praze	ANO
4	Janáčkova akademie múzických umění v Brně	ANO
5	Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	NE
6	Vysoká škola chemicko-technologická v Praze	NE
7	Vysoká škola polytechnická Jihlava	NE
8	Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze	NE

Tab. 1 je vytvořena na základě seznamu, jenž uvádí MŠMT (Ukazatel F, příloha 3.), lze se tedy domnívat, že uvedené veřejné vysoké školy, které nevykazují SSP, ve skutečnosti opravdu z hlediska zaměření a náročnosti studijních oborů neumožňují studium SSP nebo mohou evidovat pouze studenty s lehčími formami postižení, na které není žádána finanční podpora. Z toho z důvodu tedy nejsou v tomto seznamu SSP uvedeni.

5.2 Struktura jednotlivých poradenských center pro SSP na veřejných vysokých školách v České republice

Jednotlivé struktury poradenských center jsem podrobně prostudovala, abych mohla nastínit nabídku služeb a vyhodnotit, zda jsou získané informace z pohledu uchazeče, studenta se SP dostatečné. Internetové odkazy na jednotlivé veřejné vysoké školy uvádím v Příloze č. 4.

❖ Česká zemědělská univerzita v Praze

Odkaz na „Poradenské středisko pro studenty se specifickými potřebami“ není snadno k nalezení. Obsahuje jen základní informace s kontakty na koordinátory jednotlivých fakult, bez specifikace.

❖ České vysoké učení technické v Praze

Středisko pro podporu studentů se specifickými potřebami ELSA odkazuje na vlastní portál, kde jsou zcela přehledně uvedené všechny informace týkající se SSP. Informace jsou uspořádané dle typu postižení, navazují na sebe jednotlivé odkazy týkající se dalších nabízených služeb a uchazeč/ student, tak získá kompletní přehled o nabízených službách. Odkazy na jednotlivé pracovníky, koordinátory nejsou natolik propracované, přesto jsou dostačující pro případné kontaktování.

❖ Janáčkova akademie múzických umění v Brně

Na portále této univerzity jsem nenašla žádné aktuální informace o podpoře SSP, přesto tyto studenty vykazuje dle Ukazatele F.

❖ Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Uchazeč se specifickými potřebami-odkaz snadno k nalezení-cílové skupiny, typy

SSP dle typu postižení a kontakty na vedoucího a dva pracovníci bez uvedených funkcí. Dle mého názoru velice strohé informace, které nutí uchazeče kontaktovat univerzitu i pro prvotní získání podrobnějších informací o studiu a možnostech modifikací. V sekci student je odkaz na výše jmenované, takže výsledkem opět osobní nebo elektronický kontakt pro získání dalších informací.

❖ **Masarykova univerzita**

Brno je nazýváno „největším studentským městem“, z toho důvodu lze předpokládat, že i podpora handicapovaných studentů bude na vysoké úrovni, což vskutku je. Středisko Teiresiás uvádí poskytované informace podrobně dle souvisejících kategorií. Pracoviště není rozdělené na fakulty, ale na oddělení dle typu podpory. Kontakty jsou velice obsáhlé, obzvláště z hlediska počtu specializovaných zaměstnanců. Celý portál je snadno vyhledatelný, přehledný a obsáhlý. V porovnání s ostatními centry podpory na jiných univerzitách patří k nejpropracovanějším.

❖ **Mendelova univerzita v Brně**

Institut celoživotního vzdělávání odkazuje na poradenské centrum-„Studentů se specifickými potřebami“. Titulní strana nabízí základní informace s kontakty a odkazy na příručky dle jednotlivých typů postižení. Příručky obsahují přehled modifikací, dle typu postižení, další související organizace a možnosti spolupráce. Uchazeč/student se tak dozvídá pouze požadované informace a nemusí se seznamovat s celým textem.

❖ **Ostravská univerzita**

Odkaz „Pro studenty se specifickými potřebami“ nasměruje zájemce o informace na „Centrum Pyramida“. Zde jsou uvedeny kontakty na vedoucí „Pyramidy“ a jednotlivé koordinátory dle fakult, bez rozdělení dle typu postižení. Základní informace o poskytovaných službách jsou strohé a uvedené jen v obecné rovině. Neuvádějí žádné kontaktní osoby v případě dotazů na jednotlivé služby, pro dané typy postižení. Pro získání více informací nutno kontaktovat vedoucího, či koordinátory na konkrétních fakultách.

❖ **Slezská univerzita v Opavě**

Poradenské a kariérní centrum-centra pro studenty se specifickými potřebami na portálu této univerzity nabízí pouze kontakt na „Centrum“, vedoucího tohoto

pracoviště a další koordinátory. Odkazy na jednotlivé portály pro SSP neposkytují žádné informace o nabízených službách, struktuře a jiné.... Uvedené odkazy nasměrují uchazeče/studenta na jiné organizace, např. Externí poradenská pracoviště v Opavě a Karviné, Česká unie neslyících, Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR... Univerzita tedy nenabízí, žádné možnosti, jak získat informace o jejích službách jinou cestou, než telefonickým, elektronickým, či osobním dotazováním.

❖ **Technická univerzita v Liberci**

Odkaz „Uchazeči s handicapem“ je velice snadno k nalezení, který uchazeče/studenta přesměruje na „Akademickou poradnu a Centrum podpory, kde jsou dostupné základní nabízené služby, možnosti modifikací a současně uvedené kontakty na hlavní pracovníky centra, dle specifického zaměření.

❖ **Univerzita Hradec Králové**

Poradenské centrum uvádí odkaz na „Podpora studentů se specifickými potřebami Augustin“. Zde je formou medailonku u fotografie zpracované uvedení jednotlivých koordinátorů dle typu poskytované služby a postižení. Kontakty jsou zpracované v medailonku. Informace jsou na tomto portále uspořádané, kategorizované a navádějí uchazeče/ studenta na další potřebné informace k dané problematice dle typu poskytované služby. Celkově hodnotím toto centrum za dostupné, uspořádané, bez nutnosti okamžitého kontaktování, pro získání bližších informací.

❖ **Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem**

Univerzitní centrum podpory pro studenty se specifickými potřebami má přehledně zpracované informace o typech podpory dle postižení. Jedná se o samostatný portál, s uvedeným kontaktem v případě dotazu.

❖ **Univerzita Karlova**

Sekce „Studenti se speciálními potřebami“ je snadno k nalezení a uchazeč/student zde najde kompletní informace o možnostech individuálních modifikací, kontakty na koordinátory v rámci jednotlivých fakult a celouniverzitního centra, informace jsou rozdělené i dle typů postižení.

❖ **Univerzita Palackého v Olomouci**

Odkaz na Centrum podpory studentů se specifickými potřebami je snadno k nalezení. Úvodní strana je věnovaná všeobecným informacím týkající se nabídky služeb, sídla a jednotlivých kontaktů dle typu postižení. Na této hlavní straně je odkaz na vlastní portál tohoto „Centra“, kde jsou poskytnuty velice podrobně všechny potřebné informace jak pro uchazeče, tak pro stávající studenty. Rozdělení dle typu postižení umožňuje vyhledání potřebných informací v dané kategorii, bez nutnosti pročitání ostatních typů postižení. Jelikož se jedná o „Centrum“ na univerzitě, jejíž jsem studentkou, kontaktovala jsem je jako první, abych zjistila, zda je vůbec možné žádat i ostatní univerzity o poskytnutí evidence. Spolupráce byla více než uspokojivá, byla mi poskytnuta nejen požadovaná evidence, ale i spousta užitečných rad tipů, kde potřebné informace získat.

❖ **Univerzita Pardubice**

Péče o handicapované studenty nenabízí natolik podrobné informace o svých službách jako ostatní univerzity. V podstatě se jedná jen o titulní stranu s odkazy na směrnice, kontakty a pomůcky. Kontakty jsou uvedené jen na jednotlivé koordinátory fakult, bez bližší specifikace.

❖ **Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně**

„Jak studovat bez bariér?“ odkazuje na „Poradenství a služby pro studenty se specifickými potřebami“, jedná se o celouniverzitní působení, fakulty mají své koordinátory, nabídka poskytovaných služeb je dostačující a poskytuje základní informace. V rámci struktury nabízejí i odkaz na přehled studijních oborů s požadavky na zdravotní způsobilost. Kontakty jsou uvedeny jen dle seznamu fakult, ne dle poskytovaných služeb, či specializací.

❖ **Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava**

Odkaz „Bez bariér“ směřuje uchazeče/ studenta na „Centrum Slunečnice“ s pracovišti na jednotlivých fakultách. Odkaz není automaticky přeměrovaný na toto Centrum. Po zadání v novém vyhledávacím okně se nabízí Centrum Slunečnice jako samostatný portál. Uvedené informace jsou však strohé, pouze základní myšlenka, spolupracující organizace a kontakt na pracovníka centra. Při podání žádosti o poskytnutí evidence SSP, jsem musela kontaktovat jednotlivé fakulty.

❖ **Vysoká škola ekonomická v Praze**

Středisko handicapovaných studentů se mi podařilo nalézt pouze po použití vyhledávače v rámci univerzitního portálu. Na hlavní straně na něj není odkaz nikde uveden. Jedná se o velice strohé informace typu: komu je služba určena v rozsahu několika řádků. Kontakt na vedoucího pracovníka a koordinátora také neudává bližší specifikaci. Pro jakékoli informace pro uchazeče/ studenta je nutnost kontaktovat pracovníka.

❖ **Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích**

Najít odkaz na Informační centrum, či jiný se SSP související odkaz se mi na portále univerzity nepodařilo. Jediná cesta ke zdárnému nalezení informací je zadat hledaný výraz přímo do vyhledávače školy a po podrobném prostudování různých odkazů se dají informace o podpoře SSP v Metodické příručce pro studenty se specifickými potřebami (z roku 2013). Jediný uvedený kontakt nspecifikuje zaměření ani druh podpory, lze se tedy domnívat, že se jedná o vedoucího pracovníka centra.

❖ **Vysoké učení technické v Brně**

„Studium bez bariér“ odkazuje na „Alfons-poradenské centrum VUT“, jedná se opět o přehledně zpracovaný portál pro získání základních informací o typu a rozsahu poskytovaných služeb. Kontakty doplněné fotografiemi pracovníků jsou přehledné a nepostrádají i pozice, na nichž se pracovníci nacházejí. Jedná se tedy o přehledný seznam kontaktů dle jednotlivých specializací.

❖ **Západočeská univerzita v Plzni**

Poradenství pro studenty se specifickými potřebami nabízí v sekci „Základní informace“ skutečně podrobné nastínění celé problematiky, s doplněnými odkazy na související metodiky, legislativu a další. Uchazeč/ student sice nenalezne kontakty na jednotlivé pracovníky dle typu postižení, či koordinátory dle fakult, ale získá základní orientaci v problematice podpory a možnostech individuální úpravy studia.

5.3 Počty studentů dle jednotlivých veřejných vysokých škol

V následující tabulce porovnávám počty:

- studentů jednotlivých vysokých škol, kteří jsou aktuálně vedeni v databázi MŠMT,

- SSP na něž byla čerpána podpora financování, databáze MŠMT,
- skutečně evidované SSP, přičemž tento počet zahrnuje i SSP, kteří mají své omezení v menším rozsahu a z toho důvodu na ně nemusela být finanční podpora čerpána,
- interní evidence dotazovaných vysokých škol

Tab. 2: Studenti veřejných vysokých škol

veřejná vysoká škola	celkem studentů	financování SSP	interní evidence SSP
Akademie múzických umění v Praze	1 375	0	0
Akademie výtvarných umění v Praze	317	0	0
Česká zemědělská univerzita v Praze	19 265	96	N
České vysoké učení technické v Praze	19 113	92	128
Janáčkova akademie múzických umění v Brně	716	6	N
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	10 081	59	65
Masarykova univerzita	31 685	344	N
Mendelova univerzita	9 156	62	N
Ostravská univerzita	8 660	53	53
Slezská univerzita v Opavě	5 011	28	33
Technická univerzita v Liberci	6 161	43	N
Univerzita Hradec Králové	6 588	64	71
Univerzita J.E. Purkyně v Ústí nad Labem	7 978	41	N
Univerzita Karlova	46 570	393	393
Univerzita Palackého v Olomouci	20 301	126	188
Univerzita Pardubice	7 709	55	N
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	8 994	31	35
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	2 924	0	0
Vysoká škola báňská-Technická univ. Ostrava	14 185	34	5/N
Vysoká škola ekonomická v Praze	14 722	40	35
Vysoká škola chemicko-technologická v Praze	4 002	0	0
Vysoká škola polytechnická Jihlava	2 183	0	0
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích	3 901	16	N
Vysoká škola umělecko-průmyslová v Praze	481	0	0
Vysoké učení technické v Brně	19 988	137	137
Západočeská univerzita v Plzni	10 882	91	N

*N- neposkytli evidenci

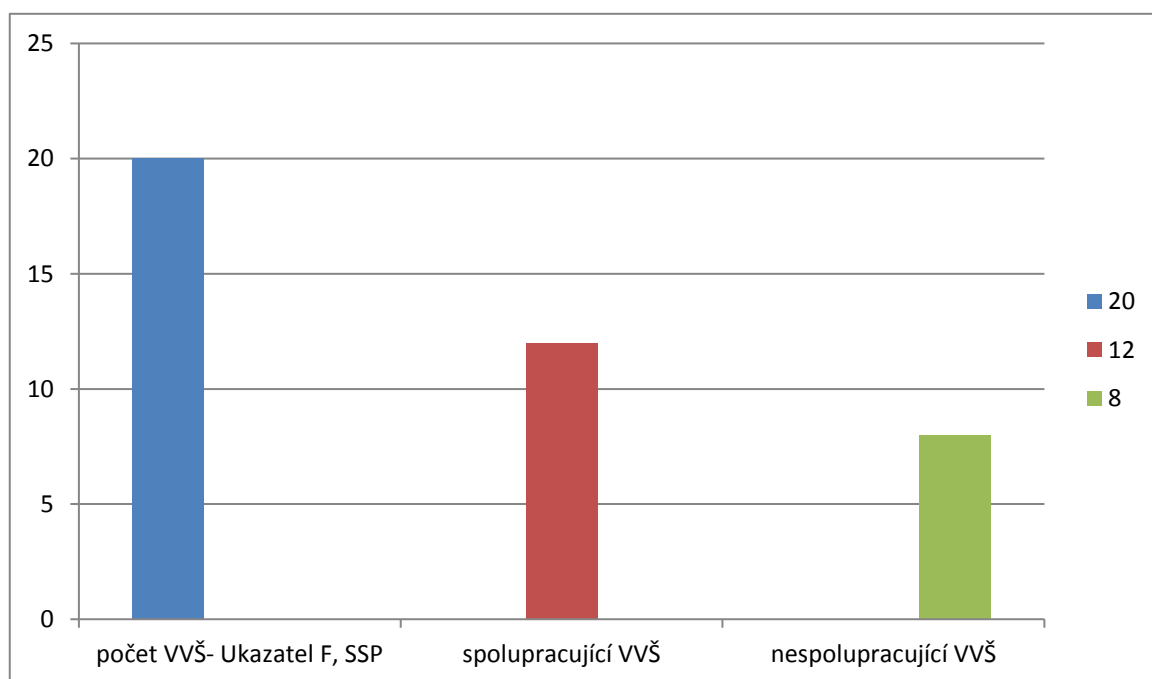
Z Tab. 2 tedy vyplývá, že interní evidence se může skutečně lišit a to nejen větším, ale i ve skutečnosti nižším počtem studentů. Důvody pro tyto rozdíly mohou být následující:

- vysoká škola eviduje i studenty, na které nečerpá finanční podporu z MŠMT, z důvodu lehčího stupně postižení
- studenti, na které byla finanční podpora čerpána, již ukončili studium, proto nejsou v evidenci zahrnuti

5.4 Komparace SSP na fakultách jednotlivých veřejných vysokých škol

Dotazované veřejné vysoké školy mi poskytli evidence SSP v různých podobách. Některé za celou univerzitu, jiné jsem musela oslovit po jednotlivých fakultách, jiní se mnou sdíleli kompletní přehled, jež vykazují pro interní potřeby. Z Tab. 2 (výše), je patrné, kolik veřejných vysokých škol odmítlo spolupráci, nebo nereagovalo na mé oslovení. Grafické shrnutí Tab. 2 uvádí Graf 3, níže, kdy počet veřejných vysokých škol vykazujících finanční podporu pro SSP, dle Ukazatele F, je 20. Univerzit, jež poskytly evidenci, bylo 12 a univerzit, které na mé oslovení nereagovali, nebo jen neposkytly, bylo 8.

Graf 3: Shrnutí získaných evidencí

Dále uvádím počty SSP v zastoupení na jednotlivých fakultách pro jmenovanou univerzitu v samotném názvu tabulky. V tabulkách jsou uvedeny vždy celé názvy fakult, typy postižení dle zkratk uvedených níže a shrnutí počtů SSP jak pro každou fakultu, tak pro daný typ postižení.

Použité zkratky:

ZP- zrakové postižení

SPU- specifická porucha učení

SP- sluchové postižení

PAS- porucha autistického spektra

PP- pohybové postižení

jiné- blíže nespecifikované postižení, kombinované

Tab. 3: České vysoké učení technické v Praze

Název fakulty	ZP	SP	PP	SPU	PAS	jiné	CELKEM
Fakulta stavební	0	0	0	15	1	5	21
Fakulta strojní	0	1	1	15	0	1	18
Fakulta elektrotechnická	2	1	0	12	0	5	20
Fakulta jaderná a fyzikálně inženýrská	0	0	1	9	1	2	13
Fakulta architektury	0	0	0	5	0	5	10
Fakulta dopravní	0	0	0	3	0	0	3
Fakulta biomedicínského inženýrství	1	0	0	10	0	2	13
Fakulta informačních technologií	1	0	4	10	2	5	22
Masarykův ústav vyšších studií	0	0	0	8	0	0	8
CELKEM	4	2	6	87	4	25	128

Středisko pro podporu SSP ELSA eviduje celkem 128 studentů. Z Tab. 3 je možno

vyčíst, že nejpočetnější skupinou jsou studenti se specifickými poruchami učení, nejméně početné je zastoupení sluchově postižených studentů. Nejvíce SSP studuje na Fakultě informačních technologií a nejméně na Fakultě dopravní.

Tab. 4: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Typ postižení	počet
ZP	13
SP	8
PP	13
SPU	21
PAS	4
jiné	6
CELKEM	65

Tab. 4 znázorňuje celkový počet 8 fakult, Centrum podpory studentů se specifickými potřebami vykazuje celkem 65 SSP. Z toho největší zastoupení je skupina studentů se specifickou poruchou učení- 21 a nejméně početná je skupina studentů s poruchou autistického spektra- 4. Rozdělení podle jednotlivých fakult nebylo možné provést, univerzita mi poskytla pouze data ve výše uvedené tabulce.

Tab. 5: Ostravská univerzita

Název fakulty	ZP	SP	PP	SPU	PAS	jiné	CELKEM
Filozofická fakulta	2	4	2	1	2	0	11
Pedagogická fakulta	4	1	3	4	1	3	16
Fakulta sociálních studií	0	0	6	2	0	2	10
Lékařská fakulta	0	2	0	4	1	4	11
Přírodovědecká fakulta	1	1		0	0	3	5
Fakulta umění	0	0	0	0	0	0	0
CELKEM	7	8	11	11	4	12	53

Centrum Pyramida eviduje celkem 53 SSP, Tab. 5. Nejvíce je studentů s jiným postižením, nejméně s poruchou autistického spektra. Nejvíce SSP eviduje Pedagogická fakulta, žádného SSP Fakulta umění.

Tab. 6: Slezská univerzita v Opavě

Název fakulty	ZP	SP	PP	SPU	PAS	jiné	CELKEM
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě	3	0	3	6	0	8	20
Fakulta veřejných politik v Opavě	1	0	3	2	0	0	6
Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné	0	0	3	1	0	2	6
Matematický ústav v Opavě	1	0	0	0	0	0	1
CELKEM	5	0	9	9	0	10	33

Kariérní a poradenské centrum eviduje celkem 33 SSP, Tab. 6. Nejvíce vykazuje v kategorii jiné-celkem 10 studentů a žádného nevykazuje u typu SP a PAS. Nejvíce SSP eviduje Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě, nejméně Matematický ústav v Opavě.

Tab. 7: Univerzita Hradec Králové

Název fakulty	ZP	SP	PP	SPU	PAS	jiné	CELKEM
Pedagogická fakulta	3	3	3	15	0	10	34
Filozofická fakulta	1	0	4	7	0	4	16
Fakulta informatiky a managementu	1	1	0	5	1	2	10
Přírodovědecká fakulta	0	0	0	2	0	1	3
Ústav sociální práce	0	1	1	5	0	1	8
CELKEM	5	5	8	34	1	18	71

Středisko Augustin eviduje celkem 71 SSP, Tab. 7. Nejvíce je studentů se specifickými poruchami učení, a pouze jeden s poruchou autistického spektra. Nejvíce SSP eviduje Pedagogická fakulta, nejméně Přírodovědecká fakulta.

Tab. 8: Univerzita Karlova v Praze

Název fakulty	ZP	SP	PP	SPU	PAS	jiné	CELKEM
Katolická teologická fakulta	0	1	6	3	2	11	34
Evangelická teologická fakulta	1	0	3	0	0	3	7
Husitská teologická fakulta	9	1	6	12	0	11	39
Právnická fakulta	8	1	6	5	0	3	23
1. lékařská fakulta	0	0	0	3	0	0	3
2. lékařská fakulta	0	0	0	1	0	0	1
3. lékařská fakulta	0	1	0	8	0	1	10
Lékařská fakulta v Plzni	2	0	0	4	0	4	10
Lékařská fakulta v Hradci Králové	0	0	1	2	0	0	3
Farmaceutická fakulta v Hradci Králové	2	0	1	1	0	2	6
Filozofická fakulta	11	24	12	26	7	38	118
Přírodovědecká fakulta	3	5	0	6	6	2	22
Matematicko-fyzikální fakulta	0	1	1	8	4	7	21
Pedagogická fakulta	7	7	3	30	2	20	69
Fakulta sociálních věd	1	0	1	6	0	5	13
Fakulta tělesné výchovy a sportu	2	1	8	3	0	2	16
Fakulta humanitních studií	0	0	3	2	0	4	9
CELKEM	46	42	51	120	21	113	393

Tab. 8-Kancelář pro studenty se specifickými poruchami vykazuje nejvíce studentů ze všech veřejných vysokých škol, celkem 393. Z toho je nejvíce studentů

se specifickými poruchami učení- 120, a nejméně 21 studentů s poruchou autistického spektra. Nejvíce SSP eviduje Filozofická fakulta, nejméně 2. lékařská fakulta.

Tab. 9: Univerzita Palackého v Olomouci

Název fakulty	ZP	SP	PP	SPU	PAS	jiné	CELKEM
Cyriometodějská teologická fakulta	2	1	3	4	0	3	13
Lékařská fakulta	0	1	1	2	0	1	5
Filozofická fakulta	6	6	8	25	4	2	51
Přírodovědecká fakulta	3	5	5	16	1	7	37
Pedagogická fakulta	4	11	6	11	0	9	41
Fakulta tělesné kultury	1	9	6	5	0	2	23
Právnícká fakulta	0	1	3	9	0	1	14
Fakulta zdravotnických věd	0	0	0	3	0	1	4
CELKEM	16	34	32	75	5	26	188

Centrum podpory studentů se specifickými potřebami eviduje 188 SSP, Tab. 9. Z toho nejvíce 75 studentů se specifickými poruchami učení a nejméně 5 studentů s poruchou autistického spektra. Nejvíce SSP eviduje Filozofická fakulta, nejméně Fakulta zdravotnických věd.

Tab. 10: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Název fakulty	ZP	SP	PP	SPU	PAS	jiné	CELKEM
Fakulta aplikované informatiky	1	0	3	0	0	0	4
Fakulta humanitních studií	1	0	2	2	0	1	6
Fakulta managementu a informatiky	1	1	1	1	0	0	4
Fakulta technologická	0	1	2	7	0	4	14
Fakulta logistiky a krizového řízení	0	0	1	0	1	0	2
Fakulta multimediálních komunikací	1	1	0	1	1	1	5
CELKEM	4	3	9	11	2	6	35

Tab. 10, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně eviduje 35 SSP, největší zastoupení mají studenti se specifickými poruchami učení-11, nejméně evidují studentů s poruchami autistického spektra-2. Nejvíce studuje SSP na Fakultě technologické a nejméně na Fakultě logistiky a krizového řízení.

Tab. 11: Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava

Název fakulty	ZP	SP	PP	SPU	PAS	jiné	CELKEM
Fakulta stavební	0	2	1	1	0	0	4
Fakulta strojní	0	0	0	0	0	1	1
Univerzitní studijní programy	0	0	0	0	0	0	0
Fakulta bezpečnostního inženýrství	0	0	0	0	0	0	0
Fakulta hornicko-geologická	N	N	N	N	N	N	N
Fakulta metalurgie a materiálového inženýrství	N	N	N	N	N	N	N
Ekonomická fakulta	N	N	N	N	N	N	N
Fakulta elektrotechniky a informatiky	N	N	N	N	N	N	N
CELKEM	0	2	1	1	0	1	5

*N- neposkytli

Centrum Slunečnice mi neposkytlo evidenci kompletní. Z Tab. 11 tedy vyplývá celkový počet 5, přičemž počty dle typů postižení se téměř neliší. Z uvedených počtů SSP vyplývá, že nejvíce SSP studuje na Fakultě stavební.

Tab. 12: Vysoká škola ekonomická v Praze

Název fakulty	ZP	SP	PP	SPU	PAS	jiné	CELKEM
Fakulta financí a účetnictví	0	0	1	2	3	0	6
Fakulta mezinárodních vztahů	1	0	0	4	1	0	6
Fakulta podnikohospodářská	2	1	0	5	3	0	11
Fakulta informatiky a statistiky	1	0	2	2	1	0	6
Fakulta národohospodářská	2	0	0	3	2	0	7
CELKEM	6	1	3	16	10	0	36

Tab. 12, Středisko handicapovaných studentů eviduje celkem 36 studentů, největší zastoupení je studentů se specifickými poruchami- 11, žádného studenta s jiné, nejméně je sluchově postižených. Nejvíce SSP studuje Fakultu podnikohospodářskou, poměr SSP na zbylých fakultách je téměř bez rozdílu, tj. 6 SSP

Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích

Tato univerzita reagovala na moji prosbu o sdílení evidence SSP, nicméně mě odkázali pouze na Ukazatel F, zveřejněný MŠMT, odmítli mi však poskytnout interní evidenci. Z toho důvodu jsem nebyla schopna vytvořit tabulku k porovnání SSP na fakultách této univerzity.

Tab. 13: Vysoké učení technické v Brně

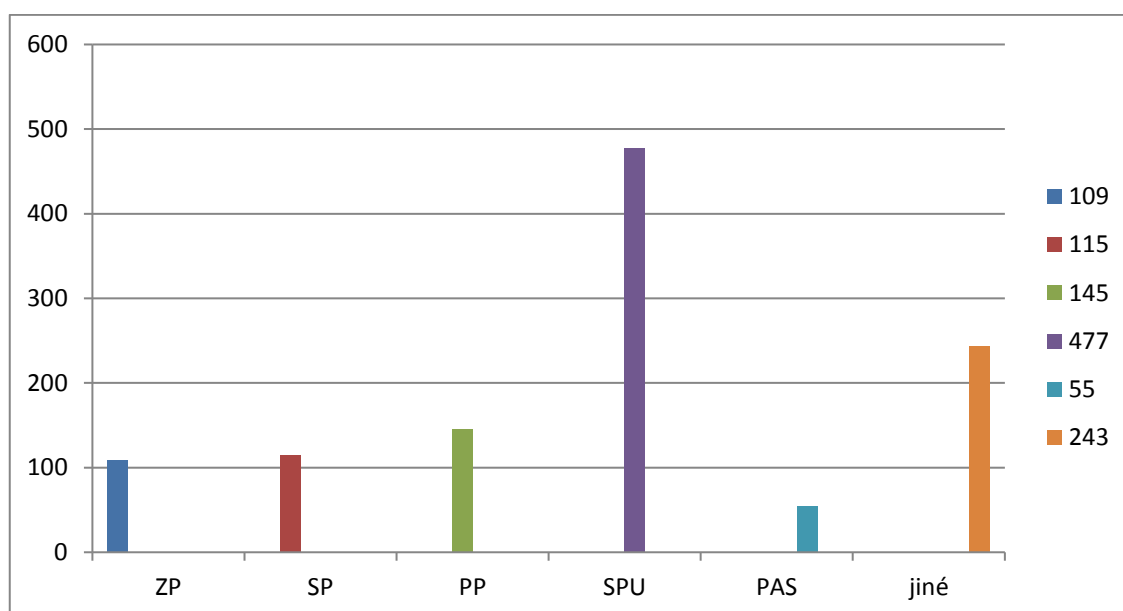
Typ postižení	počet
ZP	3
SP	10
PP	2
SPU	92
PAS	4
jiné	26
CELKEM	137

Poradenské centrum ALFONS poskytlo evidenci pouze v celkových počtech SSP, Tab. 13, dle typu postižení, nikoli zastoupení na jednotlivých fakultách univerzity. Celkem evidují 137 SSP, nejvíce je studentů se specifickými poruchami učení-92, nejméně je zde studentů s pohybovým postižením-2.

5.5 Vyhodnocení počtů zrakově postižených v porovnání s ostatními SSP

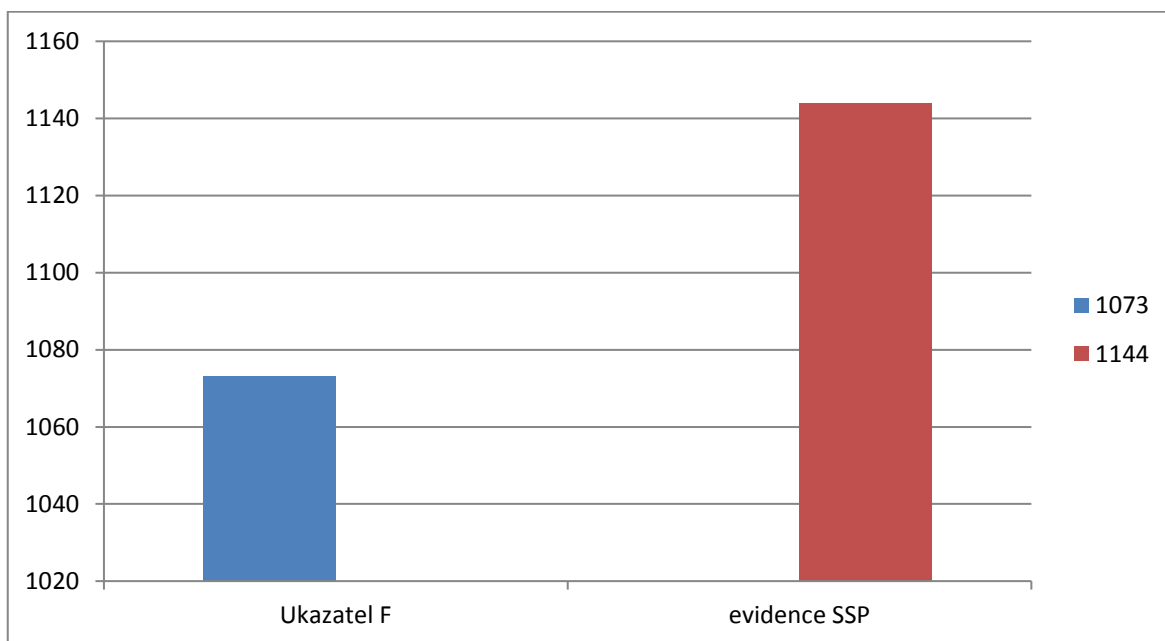
Součtem všech dostupných evidencí, jsem získala výsledný počet SSP pro jednotlivé typy postižení. Tento přehled je zobrazen v Grafu 4 níže.

Graf 4: Porovnání SSP

Z Grafu 4 vyplývá, že nejpočetnější skupinou SSP na veřejných vysokých školách v České republice, jsou studenti se specifickými poruchami učení-477, nejméně početná je skupina studentů s poruchou autistického spektra-55.

Graf 5: Porovnání Ukazatele F a evidovaných SSP

Grafické znázornění dokládá fakt, že SSP je v interních evidencích veřejných vysokých škol ve skutečnosti více-1144, než studentů, s těžším stupněm postižení-1073, Ukazatel F. Celkový rozdíl je tedy 71 studentů.

Myslím si, že pokud bych porovnála opravdu všechny interní evidence SSP, tedy i ty neposkytnuté, byl by tento rozdíl mnohem větší.

6 SHRNU TÍ VÝSLEDKŮ

Z výše uvedených tabulek a grafů vyplývá, že se nedá přesně určit, která univerzita, potažmo studijní obor je nejvhodnější pro studenty se specifickými potřebami, konkrétně pro studenty se zrakovým postižením. Evidence nevypovídají o náročnosti studia, ale o počtu zrakově postižených studentů, kteří se se svým postižením vyrovnali natolik, že navzdory handicapu našli odvalu a podali si přihlášku na vysokou školu, ať už jen pro vlastní pocit, že něčeho v životě dokázali, nebo z důvodu větší šance získat lepší pracovní uplatnění...

Zrakové postižení může být pro studenta limitující, jak v kontraindikacích, tak v závažnosti a rozsahu postižení. Zásadní je i náročnost zvoleného studijního oboru, náročnost z hlediska kompenzačních pomůcek a samotná bariérovost univerzity.

Dovolím si konstatovat, že i dostupnost informací o možnostech integrace pro zrakově postižené pro danou univerzitu je poměrně zásadní, jak při výběru vysoké školy, tak při výběru fakulty nebo přímo studijního oboru. Zrakově postiženého uchazeče o studium na vysoké škole, jistě více osloví ta univerzita, která nabízí snadno dostupné základní informace o „Podpůrném centru pro SSP“, nabízených službách, nástin možných modifikací výuky, jaké jsou další možnosti spolupráce, jaké nabízejí kompenzační pomůcky a hlavně dostupné informace o jednotlivých pracovnících koordinačního centra přímo na svém portále. Tomuto požadavku všechny univerzity bohužel nevyhovují. Popis struktur těchto center na univerzitách uvádím v praktické části, oddíl 5.2. Ačkoliv má větší polovina univerzit uvedené informace velice propracované a v návaznosti, najdou se stále i takové, které uvádějí jen název centra, kontakt na pracovníka a nutí tedy uchazeče kontaktovat univerzitu, ještě před podáním přihlášky, aby vůbec získal informace a přehled o možnostech integrace a v čem samotná integrace spočívá.

Tato skutečnost může být pro některé uchazeče nepříjemná. Jelikož se sama pohybují mezi nevidomými osobami, vím, že je pro ně příjemnější získávání informací v klidném prostředí, které znají a jsou si v něm jisti-tedy vlastní pokoj, pracovna, jiná část domu. Pokud mají možnost nastudovat si informace předem v takto klidném prostředí, je pro ně potom jednodušší oslovit pracovníka centra-koordinátora a doplnit si tak nejasné informace a objasnit nejasnosti plynoucí z přečteného textu.

7 ZÁVĚR

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo porovnat jednotlivá vysokoškolská poradenská centra všech registrovaných veřejných vysokých škol v České republice.

Dílčí cíl č. 1 byl zaměřen na jednotlivé struktury poradenských center a počty studentů se specifickými potřebami, jež jsou aktuálně evidovány na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy.

Dílčím cílem č. 2 bylo porovnání studentů se specifickými potřebami na dotazovaných univerzitách. Evidované počty na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy jsem porovnávala se získanými skutečnými počty studentů vedených v interních evidencích univerzit. Porovnávala jsem zastoupení počtu studentů se specifickými potřebami podle typů handicapu, se zaměřením na zrakové postižení.

Můj cíl byl splněn, neboť při srovnání struktur jednotlivých poradenských center byly patrné výrazné rozdíly, jak ve sdílených informacích, tak v zpracovanosti jednotlivých portálů. Ne všechny odkazy související se SSP byly na portálech lehce k nalezení.

V teoretické části jsem se věnovala problematice výchovy a vzdělávání zrakově postiženého dítěte, žáka, studenta. Snažila jsem se přiblížit problematiku jak speciálního, tak integrovaného školství, služby internátu a pracovní uplatnění osob se zrakovým postižením. Vše je doplněno o možnosti nabízených služeb, středisek a jiné organizace zabývající se pomocí a podporou zrakově postižených od nejútlejšího věku-po celý zbytek života.

Právě problematika kvalifikace se stává v poslední době dle mého tím nejzásadnějším důvodem, pro zahájení vysokoškolského studia u zrakově postižených. Získané odborné znalosti otevírají možnost uplatnit se ve větších firmách jako plnohodnotný zaměstnanec.

Zde je potřeba si uvědomit, že zrakové postižení je jedním z nejkomplicovanějších smyslových postižení. Neznamená pouze ztrátu zraku, ale narušení rovnováhy, prostorové orientace, pojmové oblasti, představivosti a v neposlední řadě se jedná o postižení zasahující do sociálních vztahů a péče o sebe samotného. Nejen v oblasti samostatnosti, sebeobsluhy, ale i údržby svého vlastního

sociálního zázemí. Toto vše je třeba zohlednit při komunikaci se zrakově postiženým jedincem. Žádný zrakově postižený netouží po slitování, ale na druhou stranu je potřeba nebrat toto postižení na lehkou váhu a zamyslet se nad skutečností, co vše způsobuje zrakově postiženému bariéry a překážky, kterým musí neustále čelit.

Studium vysoké školy je mnohdy náročné pro jedince bez postižení, a když zohledníme všechny narušené oblasti, se kterými se potýká zrakově postižený dennodenně i bez studia, je nasnadě cítit k takovému jedinci úctu, obzvláště, zvládá li ještě i studium vysoké školy.

SOUHRN

Bakalářská práce nastiňuje problematiku výchovy a vzdělávání dětí, žáků a studentů se zrakovým postižením v kontextu se studiem veřejné vysoké školy a následného pracovního uplatnění. Hlavním cílem bylo porovnat jednotlivá poradenská centra pro SSP na veřejných vysokých školách, nabízené služby a všeobecné informace o studiu pro SSP na jednotlivých portálech veřejných vysokých škol. V podstatě se jedná o typ vlastní propagace s cílem poskytnout uchazeči, či studentovi smysluplné informace.

V úvodu své práce jsem charakterizovala, jaká by měla být výchova a vzdělávání zrakově postižených. Snažila jsem se nastínit i problematiku poradenských center, na která se mohou rodiče obracet, a která by měla naopak ruku v ruce spolupracovat jak s rodinou zrakově postiženého, se samotným klientem, tak s pedagogy, popřípadě i s celým vzdělávacím systémem.

Druhá část se týká samotné problematiky vysokoškolského studia pro SSP. Jaké informace o veřejných vysokých školách jsou veřejně sdílené a dostupné. S jakými počty studentů intaktních a studentů se specifickými potřebami dotazované univerzity pracují a kolik SSP jednotlivé univerzity ve skutečnosti evidují.

Tato práce může sloužit rodičům zrakově postižených dětí, kteří se právě rozhodují, nebo neví jaké možnosti spolupráce a vzdělávacích možností má jejich zrakově postižené dítě před sebou. Skutečné počty SSP dokládají fakt, že studium veřejné vysoké školy pro takové studenty není nemožné, ale že zároveň otevírají větší možnosti lepšího pracovního uplatnění a vlastního sebezabezpečení.

SUMMARY

The bachelor thesis describes problems of education and training of children, pupils and students with visual handicap in the context of public university study and following employment. The main objective was to compare individual academic advisory centres for students with specific needs at universities, offered services and general information about study for students with specific needs at individual portals of public universities. Basically it is a type of my own propagation with the goal to provide an applicant or student meaningful information.

In the introduction of the book I characterized what the education and training of visually handicapped people should be. I also tried to describe problems of advisory centres, which parents can deal with and which should on the other hand co-operate with the family of a visually handicapped person as well as with the person himself, pedagogues and possibly with the whole educational system.

Second part concerns with problems of academic study for students with specific needs. What information about public universities is shared and available for public. What numbers of intact students and students with specific needs asked universities work with and how many students with specific needs particular universities actually register.

This thesis can help parents of visually handicapped children who are about to decide or they do not know what possibilities of co-operation and education their child has. Real numbers of students with specific needs support the fact that studying at public universities is not possible for these students but at the same time they open larger opportunities for better employment and self-security.

REFERENČNÍ SEZNAM

Akademie múzických umění v Praze. Retrieved 10. 3. 2017 from the World Wide Web:
<https://www.amu.cz/cs>

Akademie výtvarných umění v Praze. Retrieved 10. 3. 2017 from the World Wide Web:
<https://www.avu.cz/>

Arnoldová, A. (2015). *Vzdělávání zdravotně postižených dětí a studentů. Revision & Assessment Medicine / Revizni A Posudkove Lekarstvi*, 18(3/4), 85-95.

Asociace poskytovatelů služeb studentům se specifickými potřebami na vysokých školách. Retrieved 1. 1. 2017 from the World Wide Web: <http://www.ap3sp.cz/>

Bartoňová, M. (2005). Současné trendy v edukaci dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v České republice. Brno: MSD.

Bienertová, J. (2014). Sociální rehabilitace -- specifika integrace osob se zrakovou disabilitou. *Rehabilitation & Physical Medicine / Rehabilitace A Fyzikalni Lekarstvi*, 21(2), 80-85.

Botošová, M. (2005). Návaznost pracovního uplatnění na možnosti vzdělávání zrakově postižených v ČR. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Česká zemědělská univerzita v Praze. Retrieved 10. 3. 2017 from the World Wide Web:
<https://www.czu.cz/cs/>

České vysoké učení technické v Praze. Retrieved 10. 3. 2017 from the World Wide Web:
<https://www.cvut.cz/>

Finková, D., Růžičková, V., & Stejskalová, K. (2010). *Edukační proces u osob se zrakovým postižením*. Retrieved 31. 1. 2017 from the World Wide Web:
<http://tdt.upol.cz/soubory/edukacny-proces-u-osob-se-zrakovy-postizenim.pdf>

Hanák, P., Michalík, J. et al. (2011). *Speciálněpedagogické centrum*. Retrieved 31. 1. 2017 from the World Wide Web:
http://www.inkluzie.upol.cz/portal/Download/publikace/Petr_Hanak__Jan_Michalik_a_kol__Informacni_brozura_o_cinnosti_specialne_pedagogickych_center.pdf

- Janáčkova akademie múzických umění v Brně. Retrieved 10. 3. 2017 from the World Wide Web: <http://www.jamu.cz/>
- Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Retrieved 10. 3. 2017 from the World Wide Web: <https://www.jcu.cz/>
- Kurková, P. et al. (2008). *Nevidíme, neslyšíme, nechodíme, přesto si však rozumíme*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Masarykova univerzita. Retrieved 10. 3. 2017 from the World Wide Web: <https://www.muni.cz/>
- Mendelova univerzita v Brně. Retrieved 10. 3. 2017 from the World Wide Web: <http://www.mendelu.cz/>
- Michalík, J. (1999). *Školská integrace dětí s postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Michalík, J., Baslerová, P., & Felcmanová, L. (2015). *Podpůrná opatření ve vzdělávání*. Retrieved 2. 2. 2017 from the World Wide Web: <http://inkluzepopol.cz/ebooks/po-ve-vyuce/po-ve-vyuce.pdf>
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Retrieved 5. 3. 2017 from the World Wide Web: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/rozpis-rozpoctu-vysokych-skol-na-rok-2017>
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Retrieved 10. 3. 2017 from the World Wide Web: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/prehled-vysokych-skol-v-cr-3>
- Ministerstvo mládeže, školství a tělovýchovy. Retrieved 10. 3. 2017 from the World Wide Web: http://dsia.uiv.cz/vystupy/vu_vs_f1.html
- Nevidomí mezi námi. Retrieved 1. 1. 2017 from the World Wide Web: <http://www.nevidomimezinami.cz/>
- Ostravská univerzita. Retrieved 10. 3. 2017 from the World Wide Web: <https://www.osu.cz/>

- Pobytové rehabilitační a rekvalifikační středisko pro nevidomé Dědina, o.p.s. Retrieved 1. 1. 2017 from the World Wide Web: <http://www.dedina.cz/>
- Portál pro školní asistenty a asistenty pedagogů. Retrieved 1. 1. 2017 from the World Wide Web: <http://www.asistentpedagoga.cz/prace-s-zaky>
- Potměšil, M. et al. (2016). *Vzdělávání pohledem žáka se zdravotním postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR. Retrieved 2. 1. 2017 from the World Wide Web: <https://www.sons.cz/>
- Slezská univerzita v Opavě. Retrieved 10. 3. 2017 from the World Wide Web: <http://http://www.slu.cz/slu/cz/>
- Sochorová, H. (2013). *Příprava edukačních materiálů pro klienty se smyslovým postižením*. Retrieved 1. 2. 2017 from the World Wide Web: http://projekty.osu.cz/karp/opory/aktualizovane/04_Priprava_educacnich_material_u_pro_klienty_se_smyslovym_postizenim_Opora.pdf
- Šándorová, Z., & Faltová, B. (2015). Služba sociální prevence raná péče - alternativa pro ústavní péči i výzva pro sociální pedagogiku. *Sociální Pedagogika*, 3(2), 51-63. doi:10.7441/soced.2015.03.02.04
- Škola Jaroslava Ježka. Retrieved 1. 1. 2017 from the World Wide Web: <http://www.skolajj.cz/>
- Technická univerzita v Liberci. Retrieved 10. 3. 2017 from the World Wide Web: <http://www.tul.cz/>
- Univerzita Hradec Králové. Retrieved 10. 3. 2017 from the World Wide Web: <https://www.uhk.cz/cs-CZ/UHK>
- Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. Retrieved 10. 3. 2017 from the World Wide Web: <https://www.ujep.cz/cs/>
- Univerzita Karlova. Retrieved 10. 3. 2017 from the World Wide Web: <https://www.cuni.cz/>

- Univerzita Palackého v Olomouci. Retrieved 10. 3. 2017 from the World Wide Web:
<https://www.upol.cz/>
- Univerzita Pardubice. Retrieved 10. 3. 2017 from the World Wide Web:
<https://www.upce.cz/index.html>
- Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Retrieved 10. 3. 2017 from the World Wide Web:
<http://www.utb.cz/>
- Valenta, M. et al. (2003). *Přehled speciální pedagogiky a školská integrace*. Olomouc:
Univerzita Palackého v Olomouci.
- Veterinární a farmaceutická univerzita Brno. Retrieved 10. 3. 2017 from the World Wide
Web: <http://www.vfu.cz/>
- Vítková, M. (2004). *Integrativní speciální pedagogika: Integrace školní a sociální*. Brno:
Paido.
- Vyhláška č. 108/2005 Sb. Retrieved 5. 2. 2017 from the World Wide Web:
<file:///C:/Users/tom/AppData/Local/Temp/Vyhl%C3%A1ka%20%C4%8D.%201082005%20Sb.,%20o%20%C5%A1kolsk%C3%BDch%20v%C3%BDchovn%C3%BDch%20a%20ubytovac%C3%ADch%20za%C5%99%C3%ADzen%C3%ADch%20a%20%C5%A1kolsk%C3%BDch%20%C3%BA%C4%8Delov%C3%BDch%20za%C5%99%C3%ADzen%C3%ADch.pdf>
- Vyhláška č. 147/2011 Sb. Retrieved 5. 2. 2017 from the World Wide Web:
<file:///C:/Users/tom/AppData/Local/Temp/sb0056-2011-147-2011.pdf>
- Vyhláška č. 337/2014 Sb. Retrieved 5. 2. 2017 from the World Wide Web.,
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2014-337>
- Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava. Retrieved 10. 3. 2017 from the
World Wide Web: <https://www.vsb.cz/cs/>
- Vysoká škola ekonomická v Praze. Retrieved 10. 3. 2017 from the World Wide Web:
<https://www.vse.cz/>
- Vysoká škola chemicko-technologická v Praze. Retrieved 10. 3. 2017 from the World
Wide Web: <http://www.vscht.cz/>

Vysoká škola polytechnická Jihlava. Retrieved 10. 3. 2017 from the World Wide Web:
<http://www.vspj.cz/>

Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích. Retrieved 10. 3. 2017
from the World Wide Web: <http://www.vstecb.cz/>

Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze. Retrieved 10. 3. 2017 from the World Wide
Web: <https://www.umprum.cz/>

Vysoké učení technické v Brně. Retrieved 10. 3. 2017 from the World Wide Web:
<https://www.vutbr.cz/>

Zákon č. 82/2015 Sb. Retrieved 3. 2. 2017 from the World Wide Web:
<file:///C:/Users/tom/AppData/Local/Temp/sb0037-2015-82-2015.pdf>

Zákon č. 111/1998 Sb. Retrieved 5. 2. 2017 from the World Wide Web:
http://www.msmt.cz/uploads/odbor_30/TF/Legislativa_a_metodicke_pokyny/Novela_2016/Novela_Sb_137_2016.pdf

Zákon č. 140/2016 Sb. Retrieved 5. 2. 2017 from the World Wide Web:
<http://www.sbirka.cz/POSL4TYD/NOVE/16-140.htm>

Zákon č. 189/2016 Sb. Retrieved 6. 2. 2017 from the World Wide Web:
<http://www.sbirka.cz/POSL4TYD/NOVE/16-189.htm>

Zákon č. 262/2006 Sb. Retrieved 6. 2. 2017 from the World Wide Web:
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>

Zákon č. 329/2011 Sb. Retrieved 7. 2. 2017 from the World Wide Web:
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-329>

Zákon č. 435/2004 Sb. Retrieved 7. 2. 2017 from the World Wide Web:
https://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/akt_zneni/ZOZ_PLATNE_ZNENI_OD_1.9.2016.PDF

Zákon č. 561/2004 Sb. Retrieved 20. 1. 2017 from the World Wide Web:
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

Západočeská univerzita v Plzni. Retrieved 10. 3. 2017 from the World Wide Web:
<http://www.zcu.cz/>

SEZNAM GRAFŮ A TABULEK

Graf 1: Poměr počtu veřejných vysokých škol a účast v AP3SP

Graf 2: Poměr vysokých škol mimo AP3SP, jež vykazují/ nevykazují SSP

Graf 3: Shrnutí získaných evidencí

Graf 4: Porovnání SSP

Graf 5: Porovnání Ukazatele F a evidovaných SSP

Tab. 1: Univerzity mimo AP3SP, jež vykazují/ nevykazují SSP v „Ukazateli F“

Tab. 2: Studenti veřejných vysokých škol

Tab. 3: České vysoké učení technické v Praze

Tab. 4: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Tab. 5: Ostravská univerzita

Tab. 6: Slezská univerzita v Opavě

Tab. 7: Univerzita Hradec Králové

Tab. 8: Univerzita Karlova v Praze

Tab. 9: Univerzita Palackého v Olomouci

Tab. 10: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Tab. 11: Vysoká škola báňská- Technická univerzita Ostrava

Tab. 12: Vysoká škola ekonomická v Praze

Tab. 13: Vysoké učení technické v Brně

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Seznam veřejných vysokých škol v České republice

Příloha č. 2 Seznam vysokoškolských servisních center- AP3SP

Příloha č. 3 Ukazatel F- Podpora financování zvýšených nákladů souvisejících se studiem studentů se specifickými potřebami v roce 2017

Příloha č. 4 Internetové odkazy na jednotlivé veřejné vysoké školy

PŘÍLOHA č. 1: Seznam veřejných vysokých škol

- Akademie múzických umění v Praze (AMU)
- Akademie výtvarných umění v Praze (AVU)
- Česká zemědělská univerzita v Praze (ČZU)
- České vysoké učení technické v Praze (ČVUT)
- Janáčkova akademie múzických umění v Brně (JAMU)
- Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích (JU)
- Masarykova univerzita (MU)
- Mendelova univerzita v Brně (MENDELU)
- Ostravská univerzita (OU)
- Slezská univerzita v Opavě (SU)
- Technická univerzita v Liberci (TUL)
- Univerzita Hradec Králové (UHK)
- Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem (UJEP)
- Univerzita Karlova (UK)
- Univerzita Palackého v Olomouci (UP)
- Univerzita Pardubice (UPa)
- Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně (UTB, zkrácený název: UTB ve Zlíně)
- Veterinární a farmaceutická univerzita Brno (VFU Brno, popř. VFU)
- Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava (VŠB-TUO, zkrácený název: VŠB-Technická univerzita Ostrava, VŠB-TU Ostrava)
- Vysoká škola ekonomická v Praze (VŠE)
- Vysoká škola chemicko-technologická v Praze (VŠCHT Praha)
- Vysoká škola polytechnická Jihlava (VŠPJ či VŠP Jihlava)
- Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích (VŠTE)
- Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze (VŠUP v Praze)
- Vysoké učení technické v Brně (VUT, zkrácený název: VUT v Brně)
- Západočeská univerzita v Plzni (ZČU)

PŘÍLOHA č. 2: Vysokoškolská servisní centra- AP3SP

České vysoké učení technické v Praze

ELSA – Středisko pro podporu studentů se specifickými potřebami ČVUT

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Centrum podpory studentů se specifickými potřebami

Masarykova univerzita

Teiresiás – Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky

Mendelova univerzita v Brně

Poradenské centrum ICV

Ostravská univerzita

Pyramida – centrum podpory studentům se specifickými potřebami

Slezská univerzita v Opavě

Poradenské a kariérní centrum

Technická univerzita v Liberci

Akademická poradna a centrum podpory TUL

Univerzita Hradec Králové

Augustin – středisko podpory pro studenty se specifickými potřebami

Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem

Univerzitní centrum podpory pro studenty se specifickými vzdělávacími potřebami

Univerzita Karlova v Praze

Informačně-poradenské centrum Rektorátu UK

Univerzita Palackého v Olomouci

Centrum podpory studentům se specifickými potřebami

Univerzita Pardubice

Akademická poradna APUPA, Referát služeb hendikepovaným

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Referát prorektorů

Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava

Slunečnice, studijní oddělení Fakulty elektrotechniky a informatiky

Slunečnice, studijní oddělení Ekonomické fakulty

Správa a rozvoj vzdělávání

Vysoká škola ekonomická v Praze

Kancelář Prorektora pro sociální záležitosti a finance

Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích

Informačně poradenské centrum

Vysoké učení technické v Brně

Poradenské centrum Přes bloky

Západočeská univerzita v Plzni

Informační a poradenské centrum

PŘÍLOHA č. 3: Ukazatel F- Podpora financování zvýšených nákladů souvisejících se studiem studentů se specifickými potřebami v roce 2017

Název VVŠ	Počet studentů se SP
Univerzita Karlova	393
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	59
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	41
Masarykova univerzita	344
Univerzita Palackého v Olomouci	126
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	0
Ostravská univerzita	53
Univerzita Hradec Králové	64
Slezská univerzita v Opavě	28
České vysoké učení technické v Praze	92
Vysoká škola chemicko-technologická v Praze	0
Západočeská univerzita v Plzni	91
Technická univerzita v Liberci	43
Univerzita Pardubice	55
Vysoké učení technické v Brně	137
Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava	34
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	31
Vysoká škola ekonomická v Praze	40
Česká zemědělská univerzita v Praze	96
Mendelova univerzita v Brně	62
Akademie múzických umění v Praze	0
Akademie výtvarných umění v Praze	0
Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze	0
Janáčkova akademie múzických umění v Brně	6
Vysoká škola polytechnická Jihlava	0
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích	16
Celkem	1 811

PŘÍLOHA č. 4: Internetové odkazy na jednotlivé veřejné vysoké školy

- Akademie múzických umění v Praze (AMU) - www.amu.cz
- Akademie výtvarných umění v Praze (AVU) - www.avu.cz
- Česká zemědělská univerzita v Praze (ČZU) - www.czu.cz
- České vysoké učení technické v Praze (ČVUT) - cvut.cz
- Janáčkova akademie múzických umění v Brně (JAMU) - www.jamu.cz
- Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích (JU) - www.jcu.cz
- Masarykova univerzita (MU) - www.muni.cz
- Mendelova univerzita v Brně (MENDELU) - www.mendelu.cz
- Ostravská univerzita (OU) - www.osu.cz
- Slezská univerzita v Opavě (SU) - www.slu.cz
- Technická univerzita v Liberci (TUL) - www.tul.cz
- Univerzita Hradec Králové (UHK) - www.uhk.cz
- Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem (UJEP) - www.ujep.cz
- Univerzita Karlova (UK) - www.cuni.cz
- Univerzita Palackého v Olomouci (UP) - www.upol.cz
- Univerzita Pardubice (UPa) - www.upce.cz
- Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně (UTB, zkrácený název: UTB ve Zlíně) - www.utb.cz
- Veterinární a farmaceutická univerzita Brno (VFU Brno, popř. VFU) - www.vfu.cz
- Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava (VŠB-TUO, zkrácený název: VŠB-Technická univerzita Ostrava, VŠB-TU Ostrava) - www.vsb.cz
- Vysoká škola ekonomická v Praze (VŠE) - www.vse.cz
- Vysoká škola chemicko-technologická v Praze (VŠCHT Praha) - www.vscht.cz
- Vysoká škola polytechnická Jihlava (VŠPJ či VŠP Jihlava) - www.vspj.cz
- Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích (VŠTE) - www.vstecb.cz
- Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze (VŠUP v Praze) - www.umprum.cz
- Vysoké učení technické v Brně (VUT, zkrácený název: VUT v Brně) - www.vutbr.cz
- Západočeská univerzita v Plzni (ZČU) - www.zcu.cz